

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildningen

Barnlitteraturens roll i förskolan - en fallstudie av tre skilda miljöer

Nina Johansson & Mia Lundström

LAU350
Handledare: Maj Asplund Carlsson
Rapportnummer: VT06-1080-004

Abstract

Examensarbete, C-uppsats, för litteraturvetenskapliga institutionen, Göteborgs Universitet, rapportnummer VT 06-1080-004

Författare: Nina Johansson och Mia Lundström

Handledare: Maj Asplund Carlsson

Examinator: Staffan Thorson

Titel: Barnlitteraturens roll i förskolan – en fallstudie av tre skilda miljöer

---

Bakgrund: För att skapa läslust hos barnen, utveckla språket och att de får ett intresse för litteratur är viktigt. Det är också viktigt att man som pedagog tar vara på barnens intressen, använder sig av litteratur som barnen känner igen sig i.

Syfte: Syftet med den här studien är att få kunskap om hur man som pedagog kan använda sig av barnlitteraturen i förskolan och om förskolans profil påverkar arbetet kring barnlitteraturen.

Metod: Sex kvalitativa intervjuer har genomförts med pedagoger, verksamma i förskolan. Intervjuerna har sedan analyserats för att få en djupare förståelse för hur pedagogerna tänker kring barnlitteratur och hur de bearbetar den. Observation av miljön har genomförts för att få en större överblick över barnlitteraturen på förskolan.

Resultat: I resultatet av vår studie kan vi se att pedagogerna uppfattar att barnlitteraturen är viktig för barnens lärande. Vidare har vi kommit fram till att det är betydelsefullt att skapa en medveten miljö där alla barn får möjlighet att utveckla sin språkliga förmåga, fantasi och kreativitet. För att uppnå detta bör pedagogen variera arbetssättet kring barnlitteraturen. I vår studie har vi kommit fram till att det ligger mer i pedagogernas intresse än förskolans profil hur arbetet med barnlitteratur sker. Vi anser att två av de förskolor vi besökt tar till vara på lärandet genom att variera sitt arbete med barnlitteratur. De läser vid olika tidpunkter, läser på olika sätt och bearbetar barnlitteraturen.

Nyckelord: Barnlitteratur, pedagog, förskola, variation, medvetenhet, miljön

Förord

Under arbetets gång har vi haft ett bra samarbete. Vi har inspirerats av varandra och utvecklats tillsammans. Det har varit roligt och intressant att skriva denna studie, men framförallt givande i diskussioner, då vi kunnat ta del av varandras erfarenheter och åsikter. Den här studien har skapat ett gemensamt lärande som resulterat i vårt examensarbete. Vi har delat ansvar i underrubriken i bakgrunden och teorin. Nina har ansvarat för punkt 1.1.1-1.1.2 och Mia 1.1.3- 1.1.5. Nina har även ansvarat för 2.1- 2.4 och Mia 2.5- 2.7. Övriga delar har utformats tillsammans.

Det är flera personer i vår omgivning som stöttat oss och på olika sätt bidragit till vårt arbete. Vi vill tacka de pedagoger som bidragit med sin kunskap och sina erfarenheter i vår studie, vår handledare Maj Asplund Carlsson som gett oss goda råd på vägen under denna intensiva period. Utan er hade detta arbete inte varit möjligt att genomföra. Ett stort tack till er alla!

Göteborg 2006-05-28

Nina Johansson & Mia Lundström

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.1.1 Småbarnsbok	1
1.1.2 Bilderbok	2
1.1.3 Kapitelböcker	3
1.1.4 Konstruktionen av berättelser för små barn	3
1.1.5 Alfons, Kotten, Ellen och alla de andra	4
1.2 Lpfö 98	4
1.3 Syfte och frågeställningar	6
2. Teoretisk referensram.....	6
2.1 Vad barn lär sig av sagor/ böcker	6
2.2 Högläsningsteknik	8
2.3 Miljön på förskolan	9
2.4 Bearbetning av litteratur	10
2.5 Teorier om hur barnens språk utvecklas genom att de lyssnar till högläsning ...	11
2.6 Den moderna barnboken	12
2.7 Barnlitteratur i förskolan	12
3. Metod.....	14
3.1 Val av metod	14
3.2 Undersökningsgrupp	15
3.3 Genomförande av intervjuerna	15
3.4 Bearbetning av insamlad data	16
3.5 Avgränsningar	16
3.6 Studiens tillförlitlighet.....	16
3.6.1 Reliabilitet	16
3.6.2 Validitet	17
3.7 Etiska överväganden	17
4. Resultat.....	17
4.1 Undersökningsgrupp	17
4.2 Observation	18
4.3 Barnlitteraturens roll i förskolan	19
4.4 Tillfällen att arbeta med barnlitteratur	20
4.5 Påverkan av litteratur	21
4.6 Arbetet kring barnlitteratur.....	22
4.7 Bearbetning av barnlitteratur.....	22
4.8 Utveckling av barnlitteratur	23
4.9 Hur barns lärande påverkas av barnlitteratur	24
4.10 Stämning vid sagostund	25
4.11 Lpfö 98	26
5. Diskussion	27
5.1 Slutsats	32
5.2 Förslag till fortsatt forskning.....	32
6. Referenslista.....	34
Bilagor	

1. Inledning

Inom Nya Lärarprogrammet vid Göteborgs Universitet är det avslutande momentet att skriva ett examensarbete. Under vår utbildning för de tidigare åldrarna har vi förutom pedagogik kurserna i LAU läst bl.a. "Svenska för tidigare åldrar". I den ingick en delkurs som handlar om barnlitteratur. Vi har även läst kursen Förskolan – en arena för små barns lärande om andra och fortsättningskursen Lärande i samspel i förskolan- små barns interaktion och kommunikation, som inriktar sig mot barn i förskolan. Under dessa tre kurser väcktes vårt intresse för hur man kan jobba med barnlitteratur i förskolan. Vi har insett vikten av hur viktigt det är att jobba medvetet med barnlitteratur, så barnen får utveckla sitt språk, fantasi och lära på ett lekfullt sätt.

Genom den verksamhetsförlagda utbildningen på de förskolor vi besökt har pedagogerna inte jobbat så medvetet och varierat som vi tycker att de borde. Oftast läser pedagogerna för barnen i samband vid mat eller vila. Barnlitteraturen varken bearbetas genom att prata om sagan eller genom gestaltning, t.ex. Teater, sång, rytmik. Uppdraget som pedagog innebär bl.a. Att möta och bemöta alla olika grupper av barn i förskolan för att sedan på bästa sätt stödja deras, språk-, tanke- och kunskapsutveckling.

Förskolan ska, enligt läroplan för förskolan, lägga grunden för ett livslångt lärande och i samarbete med hemmen främjas barnens utveckling. Barnens nyfikenhet, deras egna intressen och eget skapande ska stimuleras, liksom språkutveckling och intresse för skriftspråket. Barnen ska få möjlighet att lära känna sin närmiljö och det lokala kulturlivet. Verksamheten ska utgå från barnets erfarenhetsvärld och lekens och samspelets betydelse för barnens lärande betonas. (Myndigheten för skolutveckling 2004:56)

Åren 2002- 2004 pågick ett projekt som hette Alfons, Ellen, Kotten och alla de andra... Det är ett projekt som startade på initiativ av Regionbiblioteket i Västra Götaland. En av målsättningarna har varit att ge personal inom förskola och bibliotek utökade möjligheter att konkret samverka kring hur man kan ge barnlitteraturen en central plats i barns vardag. Vi kommer att presentera projektet mer senare i vår studie, under punkt 1.1.5 .

1.1 Bakgrund

I kapitlet beskriver vi barnlitteraturen som finns på förskolorna, småbarnsböcker, bilderböcker och kapitelböcker. Vi beskriver även hur konstruktionen av berättelser ser ut för barn. Vi avslutar med att beskriva projektet Alfons, Ellen, Kotten och alla de andra...

1.1.1 Småbarnsbok

En småbarnsbok har en bild på varje sida, det kan finnas ord som förklarar eller inte säger så mycket. Genom att barn läser pekböcker så lär de sig sammanhanget mellan föremålet och ordet. Pektöcker sägs vara den enda sortens böcker där det finns en tydlig överensstämmelse mellan ord och bild. T.ex. en bild på en stol, följs direkt av ordet stol. (Nikolajeva 2004:19) Den enda av barnets leksaker som skapar en lite längre aktivitet, som kallas för "läsa bok" och som utmärks av kroppslig närhet till en vuxen är pekboken. Genom den vuxne så skapas verbal aktivitet och kontaktsökande.(Rhedin 2004:55)

Redan i ettårsåldern kan barnets första möte med boken ske. Pekbok är en bok som vänder sig till de allra minsta barnen. Det är en bok som inte innehåller någon text, utan bara bilder. Syftet med pekboken är att barnet ska känna igen och kunna uppge namnet på olika föremål omkring sig. Det är en bok som barnet helst ska studera med en vuxen bredvid sig, så att den vuxne kan förklara och berätta vad barnet ser på bilderna. Men det är även viktigt att barnet själv får umgås med sina böcker, det är då viktigt att pekböckerna är starka och tåliga. De flesta böckerna görs med plastade blad eller pärmar. De modernaste pekböckerna är ibland gjorda av vattentåligt material, så barnen även kan ha med sig böckerna i vatten. Böckerna kan vara gjorda som olika figurer T.ex. bilar, båtar, dockor och de kan användas både som leksak och bok. Det är viktigt att barnen får en bra vana att umgås och tycker att det är roligt med böcker, det kan ha stor betydelse för deras läsning och intresse för böcker senare i livet. (Kåreland 2001:54)

Under 1980- och 90-talen har småbarnsbilderboken även utvecklats av svenska författare och konstnärer. Då kom böcker som handlade om hur man bakar, lagar mat, snickrar eller städar. Det kom även böcker som handlade om tandläkar- och sjukbesök. Författare fokuserade på att skriva böcker som lekfullt berättade om barns närliggande verklighet. (Kåreland 2001:55-56)

1.1.2 Bilderboken

Under 1800- talet utvecklades den första bilderboken, då genom nya och förbättrade trycktekniker och i dag ses bilderboken som en egen genre. 1882 är ett stort år i bilderbokens historia. Då skrev Jenny Nyström boken *barnkammarens bok*. När reklam gjordes för boken var det viktigt att skriva att det var en svensk bok, och recensenterna konstaterade att nu hade vi fått en bok som både till text och bild var överträffande de utländska böckerna.(Kåreland 2001:44-45)

En bilderbok är inte detsamma som en bok med bilder i, utan det är en bok där bilderna spelar en dominerande roll. Man kan oftast hitta en stor bild på varje uppslag. Oftast är bilderna i färg, men inte nödvändigtvis. Bilderboken är något som i dag ses som något självklart, utbudet är rikt och böckerna är välgjorda. (Nettervik 2002:67)

Bilderbokens framsida är en mycket viktig del och speciellt om bilden inte återkommer i boken. I vissa fall kan berättelsen börja på framsidan och den kan fortsätta efter sista sidan och på bokens baksida. Det finns bilderböcker i många olika format, konstnären väljer format som passar till deras bilder och stil. De finns inte något format som passar barn bäst, utan formatet anpassas efter bilderna. Det finns även böcker som är gjorda i stående format och vissa i liggande format och det finns fördelar med båda. Stående lämpar sig bra för att ha många mindre bilder på varje sida. Fördelen med liggande är att formatet tillåter en smidigare återgivning av rummet och rörelsen, det är lättare att följa med i handlingen. Det är oftast de böcker som handlar om att de är på väg någonstans som använder liggande.(Nettervik 2002:63-65)

Titel på barnböcker är något som är viktigt, det har visats i undersökningar att barn väljer eller väljer bort böcker efter titeln. På omslaget kan konstnären använda sig av olika färger, storlekar och typsnitt som kan förstärka vår upplevelse. (Nettervik 2002:67) Bildens betydelse är viktig. Om bilden finns på höger sida så uppmanar det läsaren att bläddra vidare. Detta är det vanligaste inom bilderböcker. De flesta moderna bilderböckerna använder sig av hela uppslaget, det kan då variera mellan en sammanhängande helbild, två helsidesbilder och flera mindre bilder. Texten kan då finnas på båda sidor, över eller under bilderna, mellan bilderna,

och så vidare. Den kan ha en stor betydelse, som kan göra att man upptäcker saker som man inte skulle ha uppmärksammat innan. (Nettervik 2002:75) I en bilderbok skiljer sig bilderna från vanliga teckningar, bilderna ska få läsare att vilja läsa vidare. Oftast finns det något i nedre högerkant som visar mot nästa uppslag och det uppmanar läsaren att fortsätta vidare och se vad som döljer sig på nästa uppslag. Dessa detaljer påverkar läsaren så att de blir mer indragen i bokens rörelse och takt.(Nettervik 2002:81)

Den moderna bilderboken har en stor komplexitet både i text och bild och genom det riktar sig boken inte bara till förskolebarn utan till betydligt äldre barn. Bilderboken har blivit en bok som många kan läsa, böckerna har stor variation av ämne och olika motiv behandlas. (Kåreland 2001:49) Barn i dagens samhälle möter bilder på många olika sätt inte bara genom litteraturen. Tv, video, reklam och annonser finns runt omkring barnen hela tiden. Genom bilden får vi information, den ger kunskap och den påverkar oss. Oftast kommer vi ihåg en bild bättre än det tryckta ordet. Minnen från barndomen kommer vi ofta ihåg genom bildupplevelser och de bär vi med oss hela livet.(Kåreland 2001:42)

1.1.3 Kapitelbok

Kapitelböcker är något som de äldre barnen på förskolan tycker om. Det är spännande böcker som består av längre texter som är uppdelade i kapitel och avsnitt. När man läser kapitelböcker är det viktigt att man som pedagog tänker på att avsluta läsningen på ett ställe som passar, så barnen inte missar och tappar tråden tills nästa gång. Det är även bra att ha lite tid över efter man har läst, för det kan finnas ord som är svåra och som måste förklaras för barnen. Barnen drar även paralleller till egna upplevda saker som de vill berätta om. Böcker kan inspireras till samtal som aldrig annars skulle ha blivit av.

När man ska börja med en ny bok som barnen inte vet någonting om så är det viktigt att man introducerar boken. Berättar sammanfattat vad boken handlar om, när och var den utspelas. Så det är viktigt att man har gott om tid och låter barnen komma med frågor och funderingar. Att man som pedagog är beredd på att barnen under och efter läsningen vill diskutera boken. (Blomberg 1988:24)

Fritt berättande är framför allt en relation mellan berättare och lyssnare, där berättaren talar till lyssnaren. Vid högläsning sker kommunikation alltid via tryckta ord och bilder som kommer från en annan person. Berättandet ligger närmare det känslomässiga och dramatiska, högläsningen det tänkande och reflekterande. Berättandet är avkopplande och avväpnande, högläsning inbjuder till eftertanke och funderingar.(Chambers 1995:73)

1.1.4 Konstruktionen av berättelser för små barn

Innehållet i sagor är ofta motsatser till varandra t.ex. skönhet och odjur, hot och trygghet, rikedom och fattigdom. Sagor är både tydlig och fantasifull samtidigt. Sagor har ofta förbestämda meningar i början och slutet t.ex. det var en gång, så levde de lyckliga i alla sina dar. En och samma saga kan fylla olika funktioner hos olika personer, den kan växa med ålder, utveckling och intressen. (Granberg 1996:24-25)

En saga börjar eller slutar aldrig med en händelse, utan inledningen markeras med en presentation av huvudpersonen, miljön och tiden, om dessa överhuvudtaget anges. Annars är både rum och tid allmänna och ospecifika. Händelserna kan ha skett i ett främmande land, eller i vilket land som helst, och den tid då detta ägde rum, kan ha vari medeltiden eller för en vecka sedan. (Pramling m.fl. 1993:21)

En saga bör ligga så nära barnets egen verklighet som möjligt och helst innehålla för dem kända ämne som ex. djur och detaljer ur deras egen vardag. Populära berättelser brukar vara konkreta berättelser som handlar om händelser som barn och vuxna upplevt tillsammans. Småbarn brukar uppskatta återkommande upprepningar av vissa fraser, de fungerar som hjälp för minnet och för berättelsen vidare. (Granberg 1996:24-26)

1.1.5 Alfons, Kotten, Ellen och alla de andra...

Under 1970- och 80- talen utvecklades samarbetet mellan förskola och bibliotek men under 1990- talet minskade samarbetet i många kommuner. Samarbetet minskade bland annat p.g.a. de kraftiga ekonomiska nerskärningarna som drabbade både förskolor och bibliotek. Vid samma tidpunkt fick förskolan sin första läroplan, Lpfö 98. Nu fick man tydliga mål som styrde den pedagogiska verksamheten. Under samma tid blev barngrupperna större och fler barn fick rätt att gå i förskolan.

Många barnbibliotekarier arbetar på ett aktivt sätt för att väcka förskolebarns nyfikenhet och lust till läsning och bilderböcker. På en del förskolor finns bok- eller språkpåsar för hemlån och de vanligaste är att det är bibliotekarien i samråd med pedagogerna som väljer ut böckerna som skall finnas i påsarna. Undersökningar har visat att läsandet för förskolebarn har minskat både i förskola och i hemmen under den senaste tioårsperioden. Med denna bakgrund utvecklades projektet Alfons, Kotten, Ellen och alla de andra...

Här presenteras de ingående kommunerna som deltog i projektet under åren 2002- 2004

- År 1, 2002 – Göteborgs med stadsdel Hjällbo, Mölndal, Stenungssund, Tranemo och Öckerö.
- År 2, 2003 – Borås med kommundelarna Brämhult/centrum Borås/ Dalsjöfors/ Fristad/ Göta/ Trandared/ Viskafors, Tanum och Uddevalla.
- År 3, 2004 – Färgelanda, Lysekil, Mark, Partille och Tibro.

Ett av projektets syfte är att utveckla ett tydligt samarbete mellan förskola och bibliotek, samt initiera och medverka till att förskolor med särskild ”litteraturprofil” kommer till stånd. En förskola där man inte bara läser och berättar utan låter hela verksamheten genomsyras av språklig medvetenhet med fokus på barnlitteratur. Förutom förskolans barn har målgruppen varit deras föräldrar, förskolans personal som genom föreläsningar, inspirationsdagar och studiecirkel inte bara fått kunskap om aktuell barnlitteratur utan också fått en fördjupad insikt om barnlitteraturens betydelse för barn i förskolan. Barnbibliotekarier har också varit en målgrupp eftersom projektets arbete skett i nära samarbete med bibliotekens barnavdelningar. Målsättningen var att man efter projektiden skulle fortsätta samarbetet och säkra förskolebarnens tillgång till böcker. (Elf, A-C. (2005) /Alfons, Ellen, Kotten och alla de andra ...Profilförskolor med barnlitteraturen i centrum)

1.2 Lpfö 98

En viktig uppgift för verksamheten är att grundlägga och förankra de värden som vårt samhällsliv vilar på. Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen samt solidaritet med svaga och utsatta är värden som förskolan skall hålla levande i arbetet med barnen. Vidare står det att omsorg om och hänsyn till andra människor, liksom rättvisa och jämställdhet samt egna och andras rättigheter skall lyftas fram och synliggöras i verksamheten. Enligt Lpfö 98 är det förskolans

uppdrag att lägga grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten skall vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Förskolan skall erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet, där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet.

Genom att medvetet arbeta med barnlitteraturen på ett varierat sätt, så som drama, flanosagor, dockteater osv. Anser vi att man kan nå fram till barnen med viktiga budskap om hur vårt samhälle ser ut och fungerar. Genom att arbeta på detta sätt finner vi att barnen lustfylld och lärorik verksamhet.

Varje barn skall ges möjlighet att bilda sig egna uppfattningar och göra val utifrån de egna förutsättningarna. Delaktighet och tilltro till den egna förmågan skall på så vis grundläggas och växa. Omsorg om det enskilda barnets välbefinnande, trygghet, utveckling och lärande skall präglar arbetet i förskolan. Hänsyn skall tas till barnens olika förutsättningar och behov.

Genom att medvetet diskutera sagorna med barnen skapar man en trygghet hos dem att själva kunna stå för sina åsikter och tankar. Det är viktigt att man som pedagog också diskuterar hur barnen uppfattat/reflekterat sagan, belysa att man kan uppfatta saker på olika sätt och visa barnen att det är ok att tycka olika. Barnen kan ta del av varandras tankar och uppfattningar, och får på så vis sina egna tankar utmanade.

Den pedagogiska verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan. Personalens förmåga att förstå och samspela med barnet och få föräldrarnas förtroende är viktigt, så att vistelsen i förskolan blir ett positivt stöd för barn med svårigheter. Förskolan ska ta hänsyn till att barn lever i olika livsmiljöer och att barn med de egna erfarenheterna som grund söker förstå och skapa sammanhang och mening. Verksamheten skall ge utrymme för barnens egna planer, fantasi och kreativitet i lek och lärande såväl inomhus som utomhus.

Om pedagogerna varierar litteraturen på förskolan så får barnen ta del av så många olika livsmiljöer som möjligt. Visa barnen att det finns olika konstilationer av familjeförhållanden. Genom litteraturen kan man på ett bra sätt förklara för barnen hur de kan se ut i samhället, olikheter i klass, etnicitet och kön. T.ex. ekonomiska olikheter, adoption, hudfärg och homosexuella familjeförhållanden. Genom böcker kan man också få en inblick hur de har det i andra länder, att vi ser olika ut beroende på varifrån man har sitt ursprung och göra barnen delaktiga i varandras världar.

Förskolan skall lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta till vara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen. Att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer så som bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse liksom med hjälp av tal- och skriftspråk utgör både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande. Det handlar för oss som pedagoger om variation, om att försöka använda sig av så många språkliga uttrycksformer som möjligt. Genom att arbeta med rim och ramsor stimuleras barn, även genom ”litterära amningsstunder”.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med den här studien är att undersöka om hur man som pedagog kan använda barnlitteraturen i förskolan och om pedagogerna arbete skiljer sig åt beroende på förskolornas profil. Utifrån vårt syfte vill vi ha svar på följande frågeställningar:

- Påverkar olika förskolors profil pedagogernas arbete kring barnlitteratur?
- Hur tar pedagogerna till vara på lärandet i barnlitteraturen på förskolan?

Den första frågeställningen har vi valt att undersöka för att se om pedagogernas arbete skiljer sig åt beroende på förskolornas profiler. Arbetar de mer medvetet med barnlitteratur på en del förskolor än andra? Vi kommer att undersöka frågeställningen genom observationer och intervjuer.

Den andra frågeställningen är viktig för vårt syfte med studien, vi vill veta hur pedagogerna arbetar med barnlitteratur. Istället för att läsa på rutin och utan medvetenhet. Om man tittar på Granberg (1996) begrepp på sidan sju, kan man se exempel på hur man kan ta tillvara på lärandet. Vi kommer att undersöka frågeställningen genom intervjuer.

2. Teoretisk referensram

2.1 Vad barn lär sig av sagor/ böcker

Förr i tiden var det helt självklart att barn skulle lära sig något av sagor. De kunde vara saker som goda seder, Gudstro eller god hygien. Meningen vara att de skulle lära sig av de människor som i sagan gjorde fel och då mötte fasansfulla öden medan de barn som gjorde rätt möttes av himmelsk tillvara (Asplund Carlsson & Pramling 1995:7). I dagsläget i pedagogiska sammanhang kan sagan användas på många olika sätt. Den kan vara en del av ett tema eller om man vill att barnen ska lära sig något om t.ex. Natur eller djur. Sagan kan också användas för att inspirera barnen till lek. Målet i sig med sagan kan vara att lära barn om sagor. Det står också i *Lära av sagan* att sagor och berättelser ger nya erfarenheter för barn och stärker deras fantasi och stimulans. Innehållet kan hjälpa barnen att förstå känslor, upplevelser och intryck. Man kan läsa vidare att litteraturen ska fungera moraliskt utvecklande och ge barnen insikt i att vi människor är olika, och en del människor är mer annorlunda och udda om vi ser till oss själva. Litteraturen är också viktigt för att stimulera språkutvecklingen (Pramling m.fl.1993:29-30).

Barn som tidigt får höra sagor har enligt Granberg (1996) lättare att känna empati, medkänsla och inlevelse. Barnen utvecklar sin föreställningsförmåga och fantasi samtidigt som de blir språkligt erfarna och därigenom får lättare att förstå abstraktioner. Positiva förebilder som talar ett korrekt språk påverkar barnen positivt, barn har också lätt att ta efter vuxna. En sagostund med positiv stämning i trygg miljö har stora möjligheter att påverka barnens språk, både grammatiskt, genom att öka ordförrådet och bredda ordförståelsen. Granberg menar vidare att detta främjar den intellektuella utvecklingen (Granberg 1996:41-43). Lindö (2005) skriver att hon är övertygad om att den gemensamma läsningen och lässamtal är starka redskap och att dessa är en av skolans viktigaste uppgifter. Hon skriver vidare att det är viktigt att skapa läslust, att man har gemensamma rutiner när det gäller högläsning och även ha god tillgång till böcker. Hon fortsätter med att beskriva kriterierna för en bra barnbok, hon ger

exempel som att den ska fånga sina lyssnare, den ska ge kunskap och ge lustfyllda upplevelser, men den ska även ha estetiska kvaliteter och aktivera barns fantasi och stimulera ordförrådet och språkliga begrepp (Lindö 2005:14).

Det är viktigt att välja barnlitteratur där barnen kan känna igen sig, men där man samtidigt utmanar deras föreställningar genom att låta dem ta del av alternativa livsstilar och erfarenheter (Lindö 2005:15).

Genom att vuxna läser för barn ger man dem en möjlighet att komma till "böckernas värld" och ger dem därmed möjlighet till deras språk, stimulans av intellekt, känsla och fantasi (Lindö 2005:17). Lindö (2005) beskriver också hur viktigt det är med "litterära ammningsstunder" och hävdar att barn som möter barnlitteratur från tidig ålder får mersmak på böcker och blir även motiverade att upptäcka skriftspråket. (Lindö 2005:25) Fox (2001) anser att om man läser högt tidigt för små barn så utvecklas deras talförmåga. Fox skriver vidare att om man läser högt för ett barn så har man ett bra tillfälle att föra ett samtal, om bokens innehåll, bilderna osv. Om man läser högt och sedan pratar om innehållet "vässas" barnens hjärnor menar Fox. Det utvecklar barnens förmåga att koncentrera sig, logiskt tänkande och barnen får även lättare att uttrycka sig (Fox 2001:21-22).

Allting startar med de yngsta barnen i förskolan! Här finns jordmån för barnens aptit på berättelser. Förskollärarna kan lära barn att älska böcker. Avgörande är att barnen har många läsande förebilder i föräldrarna och pedagogerna. Berättar- och högläsningstunderna skall vara högtidsstunder som tas på största allvar. Även små kan samtala, reflektera och göra kopplingar mellan olika berättelser i samspel med en vuxen och i lek och skapande aktiviteter (Lindö 2005:23).

Granberg skriver att när man har sagostund med små barn är målet att skapa förutsättningar för barnen att utvecklas till fantasifulla barn med bra självförtroende, välutvecklat språk och god begreppsuppfattning. Hon beskriver det pedagogiska syftet vid sagostund så här:

UNDERHÅLLANDE. Sagostunden ska locka, engagera och roa barnen. Kunskaper och erfarenheter lär barnen in genom lek, de lär när de har roligt.

GRUPPSTÄRKANDE. Sagostunden ger barnen en gemensam, positiv upplevelse vilket stärker samhörigheten i gruppen.

SPRÅKUTVECKLANDE. Sagoberättaren blir en språklig förebild både vad gäller uttal, meningsbyggnad, nya ord och begrepp.

JAGSTÄRKANDE. Sagostunden uppmuntrar barnen till ta initiativ och till att berätta själva.

KONCENTRATIONSTRÄNANDE. Sagostunden lockar barnen till att lyssna aktivt till berättarens ord och ta till sig bildspråket.

KUNSKAPSFÖRMEDLANDE. Sagostunden kan förmedla information om människor, djur, företeelser och sammanhang.

KULTURBÄRANDE. Sagostunden ger barnen en kulturell upplevelse som förmedlar moral och tradition.

INTRESSEVÄCKANDE. Sagostunden kan skapa intresse för litteratur och kultur hos barnen.

FANTASIEGGANDE. Sagostunden kan väcka barnens fantasi. De lockas att använda och vidareutveckla den.

EMPATIGRUNDANDE. Sagostunden ger barnen tillfälle att identifiera sig med och känna sympati för sagans figurer. Därmed kan de få begynnande förståelse för känslor och upplevelser (Granberg 1996:47).

Granberg skriver att barn lär och utvecklar sig hela tiden. Därför är det viktigt att pedagogerna i förskolan är medvetna om att alla de erfarenheter barn gör sätter spår i deras utveckling. Individuellt så påverkas barn genom hur de blir bemötta (Granberg 1998:12-13). Om barn tidigt lär sig att få lyssna till sagor och berättelser så lär de sig tolka litterära symboler som är

grundläggande i all vår litteratur. Lindö (2005) berättar om sagoforskaren Bruno Bettelheim som menar på att de gamla folksagorna lär barnen mer om människans tidlösa problem än någon annan typ av berättelse (Lindö 2005:35).

I boken *Den meningsfulla språkväven* beskriver Lindö en arbetsmetod som går ut på att man introducerar en arbetsgång där barnen får lära sig mycket om det ämnet som de håller på med just då, detta genom högläsning, samtal, skrivande, foto, film osv. man bygger upp barnens ordförråd och begrepp som är förankrade i deras intressen och förståelse för det aktuella ämnet. Den teoretiska grunden för denna didaktik bygger på Vygotskij's forskning. Lindö hänvisar till boken *Fantasi och kreativitet i barndomen* där Vygotskij hävdar att det är nödvändigt att vidga barns erfarenhet om man vill stimulera barn kreativitet (Lindö 2005:74-75).

För små barn innebär kunskap att bland annat tillägna sig språkliga färdigheter. De måste lära sig meningsbyggnad, ord, begreppsförståelse och uttal. Kunskap handlar också om psykiska färdigheter, det vill säga förmågan att tänka, förstå och dra logiska slutsatser. En annan kunskap är sociala färdigheter som att utveckla förmåga till empati samt lära sig lyssna och samarbeta (Granberg, 1999:39).

2.2 Högläsningsteknik

Berättartraditionen är gammal, redan vid fornnordisk tid berättades sagor och sägner, myter och gudaberättelser, krigs- och släkthistorier. De äldre lärde de yngre och på så vis fördes berättelserna vidare från generation till generation. I dag så kan man nästan säga att berättar konsten har glömts bort i och med våra nya medier. Granberg skriver att "*den muntliga berättartraditionen borde återuppväckas och försvaras.*" (Granberg 1996:48-49).

Man kan berätta en saga på flera olika sätt. Man kan läsa en bilderbok samtidigt som man visar bilderna, man kan berätta muntligt med eller utan bilder, berätta med hjälp av flanobilder eller diabilder och man kan även framföra den som teater, dockteater, fingerdockor eller handdockor (Granberg 1996:55-56). När man ska välja den berättelse man ska läsa för barnen är det viktigt att välja en bok som man själv tycker om. När man sedan berättar gäller det att skapa kontakt med barnen. Innan man läser den för barnen är det bra om man provat på att läst den högt för sig själv några gånger, då kan man t.ex. passa på att bekanta sig med de olika karaktärerna i boken. Ett bra sätt är att ge varje karaktär några egenskaper, kanske ett ansiktsuttryck eller en "egen" röst. Lindö tipsar om att man kan öva sig framför spegeln hemma. En viktig del innan man börjar läsa är att i förväg bestämma om barnen ska få medverka. En annan viktig del är val av miljö (Lindö 2005:53).

Det viktigaste verktyget man har som berättare är sin röst och sitt kroppsspråk. Man bör variera rösten och göra gester/ miner. Hur man inleder att berätta sagan har en betydande roll, det är här man ska fånga intresset hos barnen. Här presenterar man också berättelsens olika huvudfigurer. Berättar man för yngre barn kan det vara lämpligt att upprepa sig, så barnen känner igen sig. Slutet är också av betydelse, här binder man ihop berättelsen. Det är bara om man är öppen för barnens reaktioner och anpassa berättelsen efter dem. Är några barn okoncentrerade så kanske det räcker med att höja eller sänka rösten. Ett annat bra knep är att låta barnen delta i berättelsen på olika sätt (Lindö 2005:54). Lindö (2005) hävdar att det enda sättet att bli en bra berättare på är att våga försöka och bjuda på sig själv. Att ha ögonkontakt med barnen är också en viktig del (Lindö 2005:55).

För att sagostunden ska stimulera barnens utveckling så måste den genomföras med omsorg och vara väl planerad. Det är bra om man skapar rutiner och återkommande mönster för att skapa stämning. Som berättare ska man vara engagerad och ändra röstläge till olika nyanser, styrka, tonfall, tempo och använda pauser. Om det är en saga/ berättelse med djur kan man göra olika läten och ge figurerna/djuren olika röster. Granberg (1998) menar att genom att tala tydligare och långsammare än vad man brukar göra så ökar möjligheten till att engagera hela barngruppen (Granberg 1998:118).

Ju mer uttrycksfullt vi läser, desto mer fantastisk blir upplevelsen. Ju mer fantastisk upplevelsen blir, desto mer kommer våra barn att älska böcker och desto mer kommer de att "låtsats" att de läser. Och ju mer de "låtsats" att de läser, desto snabbare kommer de lära sig att läsa. Så det räcker inte bara med att läsa högt – vi måste läsa bra (Fox 2001:40-41).

Om man ändrar röstläget då man läser, höjer och sänker rösten, gör paus och betonar ord så låter det som musik i små barns öron. Det är bra om man kan läsa en bok på precis samma sätt varje gång man läser den och även läsa den flera gånger. Berättelsen måste finnas lika mycket i ögonen som i rösten. Man kan använda ögonen till att dramatisera med, spärra upp dem, dra ihop dem osv. Rösten kan man använda på olika sätt också, man kan tala högt eller lågt, snabbt eller långsamt och med gäll eller med basröst. Och så kan man göra paus (Fox 2001:41-43). Om man läser med inlevelse kommer barnen ihåg vad man läst lättare och det är därför vi ska anstränga oss att läsa högt med inlevelse och skiftande tonfall (Fox 2001:51).

2.3 Miljön på förskolan

I *Lärandets grogrund* har författarna skrivit om miljöns betydelse för barns lärande. De menar att miljön sänder ut ett budskap om vad som förväntas ske i den pedagogiska verksamheten och därför skall miljön vara utformad på ett sådant sätt att barns lärande både underlättas, stimuleras och utmanas. De skriver vidare att den pedagogiska miljön både omfattar miljöns fysiska utformning, material, samspelet mellan barn och pedagoger och mellan barnen men även den atmosfär som finns i verksamheten (Pramling Samuelsson & Sheridan 1999:89). Johansson menar att enligt vissa pedagoger är en strategi för lärande att göra barnen delaktiga i verksamheten. Om man som pedagog ställer frågor till barnen om vad man ska göra så involveras de. Därigenom ges de möjlighet till demokrati. Hon skriver vidare att en del pedagoger ställer frågor till barn för att väcka deras intresse över något. De är viktigt att barn får fundera över hur vissa ting förhåller sig på ett visst sätt (Johansson 2003:107).

Miljön ska bidra till att barnens utveckling främjas, det genom ett lustfyllt och varierat lärande, i lek, kreativiteten och skaparlusten. En del förskolor har skapat sagorum. Dessa rum kan vara inredda med t.ex. mjuka möbler, kuddar eller draperingar. En annan effekt som kan skapa rätt stämning kan vara dov belysning och skatter av olika slag som lockar till fantasifulla lekar. Utklädningskläder är också viktigt att det finns, det medför att barnen kan gå in i både yrkesroller men även äventyrslekar. Författarna belyser vikten av att det finns kläder som passar för både flickor och pojkar. Det bör finnas en variation av material som finns tillgängligt för barnen (Pramling Samuelsson & Sheridan 1999:90-92). Barnet påverkas av miljön och därför är den viktig för barnets sinnesstimulans. Glasburkar eller korgar med olika saker som stenar, kottar, knappar och snäckor bidrar till att stimulera fantasin (Niss & Söderström 1996:79).

Tid och plats för sagostunden är viktig belyser Granberg. Kontinuitet och trygghet skapas om barnen får samlas för sagostund på samma plats och samma tid, helst varje dag. Man ska välja

en plats som är lugn och som inte stör barnen i andra hörsel- och synintryck. På så vis får de möjlighet att koncentrera sig fullt ut (Granberg 1996:50). Granberg fortsätter med att beskriva placeringen av barn vid sagostund. Det är viktigt att placera alla barn så de ser, hon anser att det är bäst om barnen sitter i en halvcirkel vända mot den som berättar. De bör dessutom sitta bekvämt och ha lite plats att röra sig på. Det kan vara lämpligt att ha en sago matta/ filt eller varsin sagokudde som barnen får sitta på, då undviker man att de blir kalla om det är dragigt eller kallt på golvet. Ritualer skapar rätt stämning vid sagostund. Ritualer vid sagostund gör att barnen längtar efter den och gör även så att barnen kommer in i rätt stämning. Man kan även skapa stämning med hjälp av tända ljus, dofter eller ljud. När man samlar till sagostund kan man skapa en ritual att man t.ex. Plingar i en klocka, spelar en kort melodi på ett instrument eller bandspelare. En ramsa kan inleda och avsluta sagostunden, avsluta för att komma tillbaka till verkligheten (Granberg 1996:51-53).

Ritualer skapar trygghet inte minst för berättaren. Samma plats, samma magiska klocka, ramsa, trollstav! Barnen har sina sagoplatser och något varmt under rumpan är viktigt. Det är viktigt att berättaren kan berättelsen på sina fem fingrar. (Henriksson 2006:66).

2.4 Bearbetning av litteratur

För att barnen ska kunna tillägna sig sagans innehåll skriver Granberg att sagostunden bör följas upp och sagan kan bearbetas på flera olika sätt. Barnen kan efter de ha hört en saga att få rita något de minns från sagan. Men det finns flera sätt att bearbeta en saga på. Pedagogerna kan berätta en saga många gånger, om och om igen, och att man sedan kan samtala kring sagan med barn och vuxna. Barn och vuxna kan också leka sagan tillsammans. Att de vuxna hjälper barnen med olika roller som de vill vara och att den vuxne tar på sig den roll som barnen vill. Ett annat sätt är att barnen, själva eller tillsammans med en vuxen, får berätta sagan med tredimensionella figurer, flanosbilder, diabilder eller liknande (Granberg 1998:117).

Granberg (1996) lyfter fram högläsning som det absolut vanligaste och ofta det enda sättet som används för att bearbeta litteratur i förskolan. Ibland kan de större barnen efteråt få rita något som de kommer ihåg från sagan. Småbarn upplever helheter. De tar in upplevelser genom samtida intryck från syn, hörsel och känsel i en sorts totalupplevelse. Därför måste småbarnssagor berättas visuellt med tredimensionella, konkreta bilder. Visuellt berättande är kanske inte fullt så vanligt sätt att bearbeta litteratur på. Att göra sagan synlig för barnen genom flanosagor, diabilder, dockteater eller teater. Berättarens personliga inlevelse får prägla framställningen, ögonkontakt och dialog med lyssnarna är mycket viktigt. Att leka sagan är ett annat sätt att bearbeta sagan. Vuxna och barn leker tillsammans och leken sker på barnets initiativ och villkor. Sagolek handlar om spontana infall och enkla improvisationer här och nu. Det kan aldrig schemaläggas. Barns eget läsande får inte glömmas bort. På avdelningarna måste det finnas böcker som de spontant kan titta i och njuta av, det är viktigt att barnen själva kan läsa böckerna och inspireras (Granberg 1996:38-39).

Vygotskij (1995) skriver att grunden för barns skapande finns redan i leken. I leken tolkar barnet sina upplevelser och ger dem liv, dramatiserar, förvandlar och överdriver genom att framhäva det typiska (Vygotskij 1995:9). Granberg berättar att barns fria lek är oftast ett dramatiskt skapande. Utgångspunkt kan vara barns lekar, frågor och funderingar de har, aktuellt tema, sagor de läst eller problem som behöver bearbetas. Mer organiserad och pedagogisk ledd verksamhet kallas drama, dramalek, pedagogiskt drama eller teaterlek. Där ger pedagogerna ramarna och barnen får gestalta roller med ord, kroppsörelser, ljud och mim (Granberg 1998:111). Barnets lek fungerar mycket ofta bara som en upprepning av vad det

sett och hört från de vuxna. Leken är inte heller en enkel åtanke av det upplevda, utan en kreativ bearbetning av upplevda intryck, ett sätt är att kombinera dem och av det skapa en ny verklighet, som i sin tur motsvarar barnets egna behov och intressen (Vygotskij 1995:15-16).

Att dramatisera en saga eller berättelse kan låta ambitiöst, men det behöver inte innebära att man sätter upp en pjäs med barnen. Improvisera och lek med texten som utgångspunkt. Ha roligt tillsammans, det viktigaste är inte resultatet utan skaparglädjen! (Blomberg 1988:40).

Gör en egen bok, låt barnen själva få berätta. Det är något som Blomberg (1988) skriver låt barnen sitta i en grupp och fundera på vad sagan ska handla om. Bestäm med barnen om vi ska skriva och berätta om samma saga eller vill vi hitta på en egen. Barnen ritar sedan bilder som de tycker passar till texten. Alla bilderna får självklart vara med i boken, barnen ritar de som de tycker att sagan ska handla om. Ett tips till pedagogerna kan vara att spela in berättelsen på bandspelare för att hinna anteckna allt som barnen berättar (Blomberg 1988:55). För barn kan bildskapande vara ett medel varigenom de tolkar och assimilerar det som de upplevt (Barnes 1994:5).

Doverberg & Pramling berättar om en pedagog som haft som syfte att utveckla barnens fantasi. Pedagogen började med att läsa en känd saga och frågade sedan om barnen hade några förslag på vad som kunde tänkas hända efter sagans slut. Hon frågade också om sagan var en fantasi eller om den var på riktigt. Nästa gång väljer hon en annan saga och när det är som mest spännande slutar hon läsa och ber barnen individuellt rita "sitt" slut på sagan. Så här fortsätter pedagogerna och hon bygger hela tiden på nya arbetssätt, såsom dramatisering. Temat avslutas med en föreställning där de bjudit in andra barn (Doverberg & Pramling 1995:104-107).

2.5 Teorier om hur barnets språk utvecklas genom att de lyssnar till högläsning

När man talar om språk menar man oftast det talade ordet. Men vi uttrycker oss också med kroppsspråket. Skriv- och läskunniga kan använda sig av skriftspråket. Med *talspråket* menas joller, rytm, tonfall, benämningar, berättande, samtal, dramatisering, problem och konfliktlösning och liknande. I *kroppsspråket* inkluderas minspel, röstens klangfärg, blickar gester, kroppshållning, skratt och gråt med mera. *Skriftspråket* är nedskrivna bokstäver samlade i texter och litteratur samt eget skrivande och läsande. För att talet ska utvecklas fodras att barnet har väl fungerande muskler i talorganen, bra hörsel och i viss mån syn, en stimulerande miljö och engagerade vuxna omkring sig (Granberg 1996:28). Föräldrars insatser för barnens språkutveckling är grundläggande betydelse. Alltifrån första början behöver barn få språklig träning och stimulans genom samtal, berättande och gemensam läsning. Att läsa högt tillsammans är ett bra sätt att tidigt göra barn förtrogna med språket och böckernas värld. Barn som växt upp i en miljö med otillräcklig språklig träning får i regel svårare att klara sig i skolan än barn från miljöer där man är mer medveten om språkets betydelse. Det är svårt för språkligt understimulerande barn att ta igen den språkträning som de gått miste om i småbarnsåren (Kåreland 2001:43).

Barns språkutveckling är betydelsefullt och är en viktig del i arbetet med barn. Språket utvecklas i samspel med vuxna och med andra barn. Viktigt för språkutvecklingen är barns egna erfarenheter och upplevelser. Ett barn behöver höra ett ord 50-60 gånger innan de behärskar det, därför är det nödvändigt med upprepningar och att samvaron är lustfylld och rolig (Niss & Söderström 1996:52-53). Den språkliga utvecklingen hänger ihop med och sker i samspel med hela barnets utveckling. Men ingen utveckling sker utan stimulans. När vi

vuxna talar med barn, lyssnar på dem och berättar för dem, stimulerar vi både deras ordförråd och uttrycksförmåga, deras meningsbyggnad och grammatik (Granberg 1996:32). Sagostunden stimulerar språket genom att på ett konkret sätt ge barnet ord för saker, företeelser och känslor. Sagostunder i en trygg och varm harmonisk miljö där korta, enkla sagor berättas med hjälp av figurer, dockor och liknande på samma sätt dag efter dag, det kan ha en läkande effekt på språksvaga barn (Granberg 1996:34). Men för att få ett barn intresserat av litteratur, krävs att det finns en viss likhet mellan läsaren/lyssnaren och berättelsen. Barnet måste kunna identifiera sig i berättelsen för att kunna leva sig in i en handling eller problemställning (Williams Graneld 1989:8). Lika viktigt som att samtala med barnen är det att berätta, läsa, sjunga, rimma och ramsa för och med dem. Vuxna bör umgås, leka och ha roligt tillsammans med barnen. Det ger språkstimulans (Granberg 1996:35).

Många små barn visar ett intresse för skriftspråket. De kan sitta och titta i en bok och låtsasläsa. Barnen betar sig som läskunniga, de håller, tittar och pratar samtidigt som de bläddrar i boken. En del barn koncentrerar sig på att bläddra, andra på att prata och en del vill ha publik etc. (Lindahl 1998:40).

2.6 Den moderna barnboken

I dagens samhälle kan bokens vara hotad av andra medier. Många hyser oror för bokens framtid. Från tid till annan har man i debatten med berättigad oro talat om barns bristande läsförmåga. Många barn är negativa till läsning och boken tvingas konkurrera med mycket annat om barnets uppmärksamhet. Den tid föräldrar och andra vuxna ägnar åt högläsning för de små barnen har också minskat. Bara nio minuter per dag läses det för de små. Lästiden totalt för de yngsta har krympt från trettio minuter till femton (Kåreland 2001:18). Dagens barnbok har speglats av de sociala förändringar som skett i samhället. Också i barnboken går det att finna spår av ett postmodernt samhälle, där bristen på stabilitet och meningsfulla sammanhang samt en tilltagande känsla av överklighet är utmärkande kännetecken. (Kåreland 2001:36)

Den status som barn – och ungdomsboken uppnått under de senaste decennierna har bidragit till en ökad medvetenhet av en seriös granskning av barnlitteraturen. Förhållandena varierar också avsevärt mellan olika tidningar. Generellt gäller att det ofta är knappt om utrymmet och barnboksmaterialet måste konkurrera med mycket annat i dag. I dag finns dock en relativt stor och välutbildad kritikerkår som svarar för barnboksbevakningen, vilket bidrar till en allsidig bedömning av barnboken (Kåreland 2001:39).

Den moderna barnboksförfattaren och barnbokskritikern vill inte så gärna diskutera vad barn i dag lär sig av barnlitteratur. Man är mer inriktad på de upplevelser som barn kan få av att möta litteraturen (Asplund Carlsson & Klerfelt 1994:24).

2.7 Barnlitteratur i förskolan

Med en genomtänkt och planerad samverkan förskola och bibliotek ger vi barnen en bra grund att få utveckla språk, fantasi och nyfikenhet. I böckernas värld ryms allt från den minsta lilla myra till universums stjärnor och planeter men också den fantastiska och vidunderliga sagans alla väsen och gestalter. Genom samverkan ökar möjligheten att upptäcka, leka och bearbeta den litterära skatten av böcker, sagor, rim, ramsor, dikter, visor och bilder (Myndigheten för skolutveckling 2004:10). När barnen är lite äldre så kan man låta barnen få

egna lånekort och att de själva får välja böcker. Kanske lånar de litteratur som du inte alls anser vara lämplig, böcker som inte har pedagogiskt eller litterärt värde. Ge då förslag på annan liknade litteratur, men förbjud aldrig barnen att låna den litteratur de själva har valt. Det kan i värsta fall leda till att de tappar intresset och inte vill följa med till biblioteket nästa gång (Blomberg 1988:27). Genom att låta barn möta litterära berättelser kan de få möjlighet att uttrycka tankar och känslor som väcks av det de hör och även reflektera över både sin egen och kamraternas reaktion. Barnen får på så vis också en förståelse för andras åsikter och en insikt om att en upplevelse ter sig olika för varje individ, beroende på tidigare erfarenheter. Men lika betydelsefullt är att det finns en vuxen bredvid som kan förmedla det som finns i litteraturen, som kan läsa högt och berätta. Den vuxne ska fungera som vägvisare, en som ger tid och skapar den rätta läsmiljön (Granberg 1996:10).

Att arbeta med barn och litteratur är vaken särskilt svårt eller märkvärdigt. Tvärtom- på ett enkelt och lättsamt sätt kan man stimulera barns intresse för böcker och samtidigt ha lika roligt själv! Varianterna är många, men det är viktigt att man planerar, anpassar och lägger upp lässtunderna rätt. Det är viktigt att barnens första möten med litteratur blir positiva och lustfyllda!(Blomberg 1988:10).

Att böcker ska finnas i förskolan är alla överens om. Men alltför ofta verkar litteraturen ha underordnad betydelse i verksamheten. På småbarns avdelningar kan böckerna till och med vara undanstoppade för barnen. Barnen kan inte ens se att det finns böcker på avdelningen. Detta motivers ofta med att de annars förstör böckerna genom att bita i och dra sönder dem. Ibland kan de böcker som finns tillgängliga vara av mycket dålig kvalitet, både bildmässigt, innehållsmässigt och utseendemässigt. De kan vara gamla och tummade, med inaktuellt innehåll och svårtolkade bilder. Böcker av dålig kvalitet och i dåligt skick lockar ingen till att intressera sig för litteratur. Det ska inte vara tillåtet att slänga böcker omkring sig, använda dem som byggklossar eller material att lasta i dockvagnar. Barnen måste lära sig att umgås med böcker. Har de läst en bok, ska den ställas tillbaka i bokhyllan/boklådan. På en småbarns avdelning är det viktigt att böckerna finns i barnhöjd, så att barnen själva kan välja en bok. Böckerna bör presenteras på ett så aptitretande sätt att de lockar barnens intresse till sig. Barn väljer böcker efter pärmens utseende, därför bör böckerna stå med framsidan synlig. För de allra minsta ska det finnas bra pekböcker som grundlägger vanan hos barnen att umgås och ha roligt med böcker, småbarn umgås ganska handgripligt med böcker, så det är viktigt att böckerna är av god kvalitet, starka och tåliga och gärna med plastade pärmar och blad. Pekbokens tydliga bilder av föremål i barnens närhet hjälper dem att sätta namn på tingen. En bra pekbok bör ha en bild på varje uppslag eller bilder som hör ihop. Bilder som anknyter till varandra och ökar barns förståelse av samband (mössa och vantar). För de lite äldre barnen bör det finnas bilderböcker, böcker där illustrationerna utgör en sammanhängande berättelse. En bra bilderbok har bilder som är tydliga och väl utförda av god konstnärlig kvalitet. Texten ska vara enkel och lättfattlig med ett välskrivet och bra språk. Det bör finnas mening och innehåll i boken och den bör ha värderingar som vi accepterar. Texten bör vara i omedelbar anslutning till bilden så att text och bild bildar en enhet, så kallad ikontext. Det är genom bilderna barnen upplever texten.

Avdelnings böcker kan, framförallt om de är många, sorteras i bokpaket kring olika teman, sagor, årstider och liknande. Då är det enkelt att plocka fram de aktuella böckerna. Eftersom småbarn ofta vill ha samma saker, kan det vara en god ide att ha flera exemplar av de allra populäraste böckerna (Granberg 1996:21-24).

3. Metod

I kapitlet tar vi upp hur vi har gått tillväga vid undersökningen. De pedagoger som ingått i vår studie presenteras samt studiens tillförlitlighet. Det finns en hel del forskning om barnlitteratur, i och med det har vi valt att fördjupa oss i hur olika pedagoger på olika förskolor ser på lärandet kring ämnet barnlitteratur.

3.1 Val av metod

I vår studie har vi valt att göra kvalitativa intervjuer med verksamma pedagoger och observation av miljön på tre förskolor. Vi har besökt tre olika förskolor, ett föräldrakooperativ, en kommunal förskola och en förskola med litteraturprofil. Den sistnämnda har ingått i projektet Alfons, Ellen, Kotten och alla de andra...”I den kvalitativa forskningsintervjun bygger man upp kunskap: det rör sig bokstavligen om ett samspel, om ett utbyte av synpunkter mellan två personer som samtalar om ett ämne av gemensamt intresse” (Kvale 1997:21). Anledningen till att vi har valt att göra intervjuer på de olika förskolorna är att vi är intresserade av pedagogernas uppfattningar kring barnlitteratur i förskolan, samt vad de har för strategier för att göra lärandet lustfyllt och varierat genom barnlitteraturen. Genom att använda sig av intervjuer så anser vi att vi får ta del av pedagogernas tankar mer på djupet än om vi hade genomfört enkätundersökning. Därför valde vi medvetet bort enkäter. ”Intervjuaren registrerar och tolkar vad som sägs och hur det sägs; hon måste vara observant på och kunna tolka tonfall, ansiktsuttryck och andra kroppsliga uttryck” (Kvale1997:36). Vi har även valt att göra observationer av miljön, om det finns möjlighet för barnen att själva sitta lugnt och titta i en bok, vilken slags litteratur finns det på förskolan o.s.v. Vi ansåg att genom observation kunde vi få en större överblick i miljön på förskolan istället för att intervjua pedagogerna om detta. Kvalitativa observationer, kompletterade med kvalitativa intervjuer är antagligen den mest givande metoden vid examensarbeten. Information man samlar in om enstaka fall om undervisningsprocessen är i högsta grad relevant för läraryrket (Johansson & Svedner 2004:34).

Vi finner det lämpligt att ställa direkta frågor, undvika ledande och ja/nej frågor. Därmed har vi medvetet lämnat stort utrymme till de pedagoger vi intervjuat för att få ta del av deras uppfattningar i ämnet. När intervjuerna är utförda finns ett otroligt rikt material bestående av de intervjuade pedagogernas uppfattningar och strategier. Intervjuer kan se ut på olika sätt. Intervjuerna kan bl.a. ha olika grad av strukturering. Med strukturering avses de svarsmöjligheter en intervjuperson ges under ett intervjutillfälle. Strukturerade intervjuer har ett fastställt intervjuschema, där båda ordningsföljden för frågorna och för formuleringen av dem är förutbestämd. Sådana intervjuer har därför svårt för att bli djupa och de kan också vara svårt att fånga upp de oväntade. Helt ostrukturerade intervjuer ställer däremot stora krav på den som intervjuar (Stukåt 2005:38). Vi har valt att intervjua efter den halvstrukturerade, vi har förutbestämda frågor men de är ändå öppna. Vi har lämnat stort utrymme till de pedagoger vi intervjuar för att kunna få deras uppfattningar kring ämnet. Det har funnits utrymme för att ställa följdfrågor, vi har även ställt frågor för att få ut så mycket som möjligt av deras svar. T.ex. Hur jobbar ni med barnlitteratur på er förskola? Kan du berätta om ett sådant tillfälle?

3.2 Undersökningsgrupp

I vår undersökning har sex pedagoger medverkat. Pedagogerna på den kommunala förskolan har vi kommit i kontakt med genom utbildningen, Föräldrakooperativet har Mia jobbat på före utbildningen och där är en viss del av personalen är förnyad. Den Litteraturprofilerade förskolan fick vi information om från vår handledare, förskolan har ingått i projektet Alfons, Ellen, Kotten och alla de andra... Alla pedagogerna jobbar på förskolor som är belägna i Göteborg med omnejd. Vi har inte haft så mycket samarbete med pedagogerna innan så vi uppfattade att vi kunde ha ett objektiva förhållningssätt. Ett kriterium för att medverka i undersökningen har varit att intervjupersonerna skall ha förskolelärare/lärarexamen. De intervjuade pedagogerna i vår undersökning är kvinnor, eftersom det inte fanns några män på de förskolor som vi besökte.

3.3 Genomförande av intervjuerna

Innan vi besökte förskolorna för att genomföra våra intervjuer, lät vi två studiekamrater läsa igenom våra frågor. Därefter läste vår handledare igenom frågorna och efter justeringar kände vi att frågorna förhoppningsvis skulle besvara våra viktiga funderingar i vår studie.

I och med att vi vet att vissa personer kan känna sig besvärade om man spelar in på band, valde vi att berätta det redan vid telefonsamtalet. ”Det vanligaste sättet att registrera intervjuer är i dag genom en bandspelare. Intervjuare kan då koncentrera sig på ämnet och dynamiken i intervjun. Orden, tonfallet, pauserna och dylikt registreras i en permanent form som intervjuare kan återvända till för omlyssning”. Precis som Kvale anser vi att det är bra att man kan gå tillbaka och lyssna på intervjun igen. Nackdelen om man antecknar istället för att spela in, är att man inte får med allt.

Intervjuerna genomfördes på de tre olika förskolorna i avskilda mindre rum. Vid några tillfällen blev vi avbrutna av andra pedagoger och barn. Varken de korta avbrotten eller bandspelaren verkade störa pedagogerna nämnvärt. Trost skriver att miljön som intervjun sker i ska vara så ostörd som möjligt. Det är också viktigt att den intervjuade känner sig trygg i miljön (Trost 1997:51). Innan intervjuerna med pedagogerna startade berättade vi ännu en gång om vår studie i barnlitteratur, pedagogerna skrev på ett avtal där de samtycker att delta i undersökningen. De intervjufrågor som vi valde att ställa till pedagogerna var relevanta för vårt syfte. Vi utformade frågor som inte var så styrda och där pedagogerna kunde berätta utifrån sin verksamhet. För att få svar på våra på våra frågeställningar i studien valde vi att ha 12 intervjufrågor. I bilaga 1 kan man se våra intervjufrågor, här motiverar vi hur vi tänkte när vi valde frågorna. Fråga 1 och 2 valde vi för att få en inblick i pedagogernas bakgrund och nuvarande verksamhet. Fråga 3 är en viktig fråga för vår studie. Hur tänker pedagogerna kring arbetet med barnlitteratur. Vi ville veta när på dagen pedagogerna läste, därav fråga 4. Denna fråga tycker vi säger mycket om huruvida pedagogerna tar till vara på tillfällen som ges i vardagen. Fråga 5 och 6 valde vi för att få veta om pedagogerna varierade det som de läste eller om de valde mycket likadan litteratur. Vi ville också veta om barnen fick vara delaktiga i valet av litteratur. De absolut viktigaste frågorna i vår studie är frågorna 7 och 8 dessa frågor besvarar hur arbetet på förskolan ser ut. På fråga 9 ville vi se utifrån tidigare i svar i intervjun hur de svarade och tänkte om att utveckla verksamheten. Vi ville veta om pedagogerna var medvetna om riktlinjerna i läroplanen, vad står egentligen i Lpfö 98 svaren besvaras i fråga 10. Fråga 11 valde vi för att se pedagogerna syn på barnens lärande i samband med barnlitteraturen. I fråga 12 ville vi veta vad pedagogerna menade med stämning, i samband med sagostund. Avslutningsvis fick pedagogerna möjlighet att ställa frågor om det var något

de funderat över kring frågorna. Våra intervjuer tog mellan 20- 30 minuter. Av en del pedagoger fick vi väldigt kortfattade svar. Vi frågade om de kunde ge exempel eller utveckla sina svar men tyvärr fick vi inte så mycket mer material.

3.4 Bearbetning av insamlad data

Det material som vi fick fram vid intervjuerna har transkriberats ordagrant med pauser och talspråkiga småord som T.ex. mm, ah, och så. Vi ville att det skulle märkas om pedagogerna funderade över något. Därefter har vi i en del fall formulerat de intervjuade pedagogernas citat i skriftspråk. Vi har läst igenom alla utskriften individuellt ett flertal gånger för att sedan diskutera med varandra vad vi kommit fram till. Varje intervjufråga har sedan bearbetats var för sig för att inte missa viktiga detaljer. Intervjufrågorna har vi sedan sorterat i underrubriker där vi redogör för de tre förskolorna. Vi har avlyssnat intervjuerna och skrivit ned svaren på datorn. De gjorde att det sedan blev lättare för oss att strukturera upp materialet. Detta gav oss en överblick över vårt material som sedan tolkades flera gånger för att inte missa viktig information.

3.5 Avgränsningar

De avgränsningar vi har gjort i vår undersökning är att vi avser att hålla oss till pedagogernas perspektiv om barnlitteratur. Avgränsningen gäller också barnlitteratur i allmänhet, vi har inte fokuserat på t.ex. genusperspektiv.

3.6 Studiens tillförlitlighet

3.6.1 Reliabilitet

(Stukat 2005:125) Skriver att reliabiliteten kan översättas till ”hur bra mitt mätinstrument är på att mäta”. Den definieras ibland också som mätningens motstånd mot slumpens inflytande. Då vår undersökning grundas på intervjuer, är pedagogernas beskrivningar på hur de arbetar med barnlitteratur i förskolan en mycket stor del. Feltolkningar av frågor eller feltolkningar av frågor och svar hos den bedömda och/eller bedömaren, yttre störningar under undersökningen, tur och otur i vilka frågor som ställs, är några exempel på de många reliabilitetsbrister som kan finnas i en undersökning. Vi var medvetna om detta under hela vår undersökning och har därför ansträngt oss för att vara så objektiva som möjligt. Då vi har känt oss osäkra på vad pedagogerna menar, har de fått utveckla sitt svar vidare.

Något som talar för en ökad tillförlitlighet är att pedagogernas intervjuer genomfördes av oss båda gemensamt. Ett tillvägagångssätt för att öka tillförlitligheten hade varit om undersökningen hade varit större, med fler intervjupersoner och om observationer vid sagostund hade genomförts på alla förskolor, då hade vi fått en djupare förståelse om hur de arbetat med barnlitteraturen på förskolorna.

3.6.2 Validitet

Validiteten brukar anges som hur bra ett mätinstrument mäter när man avser att mäta (Stukát 2005:126). Vi har intervjuat sex pedagoger på tre olika förskolor som arbetar med barn i förskoleåldrarna. Vår undersökning bygger på de här sex pedagogernas tankar kring barnlitteratur i förskolan. Vi anser att vi har kunnat ge svar på våra frågeställningar genom intervjusvaren. Däremot anser vi inte att våra resultat är en norm för hur lärare arbetar med och uppfattar barnlitteratur i förskolan, men det var inte heller vårt syfte med denna undersökning.

3.7 Etiska överväganden

För att våra intervjuade pedagoger skall vara anonyma har vi valt att skriva ett avtal, som pedagogerna och vi som intervjuare skrev under. Där informerade vi att de var anonyma men också att de intervjuade har rätt att avbryta sitt deltagande när som helst under arbetes gång. Vi har medvetet valt för att skydda deras identitet inte skrivit ut vilka förskolor de intervjuade arbetar på eller vilken kommun förskolan ligger i. Vi har heller inte skrivit ut några kännetecken som kan avslöja identiteten på de intervjuade. I vårt resultat har vi valt att kalla förskolorna för litteraturförskola, föräldrakooperativ och kommunal förskola. Kvale skriver att intervjupersonen bör genom en inledande och slutlig avrundning informeras om syfte och själv intervjuförfarandet. När det gäller användningen av intervjun är det bättre med ett skriftligt avtal, underskrivet av både intervjuare och intervjuperson, varigenom intervjupersonen samtycker till att delta i undersökningen och till den framtida användningen av intervjun (Kvale 1997:142).

Vi har informerat våra intervjupersoner om att informationen de lämnar endast kommer att användas i vårt examensarbete. De blev också informerade om att vi skyddar deras identitet och att informationen inte kommer att användas i något annat syfte. Deltagarna ska vara säkra på att deras anonymitet skyddas. Av den färdiga rapporten skall det inte vara möjligt att identifiera vare sig förskola/skola, Lärare eller elever/barn. Deltagaren skall även upplysas om att de kan avböja att delta eller avbryta sin medverkan utan negativa följder (Johansson & Svedner 2004:24). Alla pedagoger har givit sitt samtycke om att informationen får användas i vår undersökning. Vi har lovat samtliga pedagoger att få ta del av vår färdiga studie.

4. Resultat

I kapitlet presenteras studiens empiriska del. Den baseras på observation av miljön och sex intervjuer som gjorts med pedagoger verksamma i förskolan. En närmare beskrivning av pedagogerna kommer inledningsvis att presenteras. Utifrån syftet, frågeställningarna samt intervjufrågorna har vi sedan format underrubriker. Under dessa rubriker kommer vi att skildra pedagogernas uppfattningar samt lyfta fram intressanta citat utifrån intervjusvaren. Vi kommer att redogöra för antal pedagoger som är av samma ståndpunkt för att kunna urskilja likheter och skillnader. Efter varje underrubrik kommer vi sedan att analysera resultatet.

4.1 Undersökningsgrupp

Här ges en kort presentation av pedagogerna, antal yrkesverksamma år, vilken förskola de arbetar på samt vilken åldersgrupp pedagogerna jobbar med.

Pedagog 1 har varit verksam i yrket i 12 år och pedagog 2 har varit verksam i yrket i 14 år. Båda arbetar på litteraturförskolan med åldrarna 3-5 år. Pedagog 1 och 2 jobbar på olika avdelningar på förskolan.

Pedagog 3 har varit verksam i yrket i 1,5 år och pedagog 4 har varit verksam i yrket i 6 år. Båda arbetar på föräldrakooperativet med åldrarna 1,5-6 år. Pedagog 3 och 4 jobbar på samma avdelning.

Pedagog 5 har varit verksam i yrket i 25 år och pedagog 6 har varit verksam i yrket i 29 år. Båda arbetar på den kommunala förskolan med åldrarna 1-6 år. Pedagog 5 och 6 jobbar på samma avdelning.

4.2 Observation av miljön

Förutom att intervjua verksamma pedagoger har även valt att observera miljön på förskolorna. Vad vi menar med miljö är miljön som rör barnlitteraturen. Böckernas placering, sagostundens plats, pedagogisk atmosfär och med det menar vi attityd, förhållningssätt, engagemang och samspel med barnen. Förskolorna presenteras var och en för sig.

Litteraturförskolan

På litteraturförskolan hade de i och med projektet ”Alfons, Ellen, kotten och alla de andra...” en pedagog som var anställd med att bara arbeta med barnlitteratur. När vi besökte förskolan hade vi möjligheten att få delta under en av hennes berättarstunder. Vi fick följa med ner i källaren där de tillverkat en sagogrotta. Pedagogen förklarade för oss att hon alltid inleder med motoriska övningar för att barnen alltid är så uppspelta när de ska gå in i sagogrottan. Vid de motoriska övningarna använde hon sig utav en trumma för att skapa rätt stämning. Sedan gick vi in i sagogrottan, det var ett litet utrymme som var klätt med tyg och dekorerat med glittersnören. Små ljusslingor fanns på väggarna. Sagogrottan kändes mysig och spännande att gå in i. I grottan fick barnen sitta på varsitt tjockare tygstycke. Pedagogen inledde berättarstunden med rim och ramsor. Vi förstod att barnen hade hört ramsorna tidigare för de ”läste” med pedagogen. Sagopulver fick alla barnen i sina händer. Hon berättade efter sagostunden att detta är mycket viktigt för de flesta barnen, genom pulvret kommer de in i sagans värld. Pedagogen berättade också för oss efteråt att hon berättar sagor som är anpassade för alla åldrar. Hon använder sig inte av bilder utan av olika saker för att illustrera sagan. T.ex. små mjukdjur, tyg, figurer o.s.v. Hon menade att på detta vis använder barnen mer av sin fantasi och tränar på att göra bilder i huvudet. Vid sagans början och slut plingar hon i en liten klocka. Efter hon berättat sagan fick alla barnen säga något från sagan, de fick säga vad de ville och säga samma som ett annat barn om de har fastnat för samma sak.

På avdelningen som vi observerade fanns böckerna på barnens nivå i bokhyllor. Alla avdelningar delade på ett bibliotek, där fanns ett stort utbud av böcker. När de läste för barnen satt de i en mjuk tygsoffa som stod placerad i matrummet. Alla avdelningar hade även bokpåsar som var placerade i kapprummet, de fanns så att föräldrar och barn kunde låna hem dem.

Föräldrakooperativet

På föräldrakooperativet hade de en biblioteksvägg. På denna fanns barnlitteratur, längst ner fanns böcker som riktade sig till de minsta barnen och lite längre upp fanns böcker för de lite äldre barnen. Högst upp på hyllan fanns böcker som barnen inte kunde nå. På dessa hyllor fanns kategorier som djur & natur, sago- kapitelböcker, faktaböcker m.fl. En pedagog berättade att de tar ner de böcker som barnen vill läsa, men de är lite rädda om dessa böcker därför står de inte i barnhöjd.

I lekrummet fanns en berättartron. På denna fick barnen sitta vid födelsedagar och om barnen ville berätta en händelse. Det fanns även en sagematta på förskolan som barnen fick sitta på när de lyssnade på barnlitteratur. Vid sagostund hade de även en stor rund mjuksoffa, båten som de kallade den för. Där fick alla barn sitta vid sagostund. Det hängde draperier runt den mjuka soffan, det berättade pedagogerna var för att skapa rätt stämning.

Kommunala förskolan

På avdelningens huvudrum fanns en soffa och två lådor med barnlitteratur i. De var staplade i lådor så att man inte kunde se böckernas framsidor. De stod på barnens nivå och de kunde läsa dem när de ville. På förskolan fanns även något som kallades vita rummet, det är ett rum som alla på förskolan har möjlighet att utnyttja. Man har inrett rummet med vita tyger, soffor alla saker i rummet är vita. Detta rum använder de för att ge barnen en stund med lugn och ro. På dörren stod det ”att bara få vara” i en kravlös miljö. Detta var ett rum som de kunde använda vid sagostund, men pedagogerna som vi samtalade med berättade att de inte utnyttjade rummet så mycket. De hade sina sagostunder på avdelningen.

Vi tyckte att vi fann trivsamma miljöer på alla förskolor, t.ex. lämplig litteratur för barnen, men hade väl kanske förväntat oss mer av litteraturförskolan. Deras miljö var väldigt tilltalande och stämningsfull i källaren där de inrett sin sagogrotta men på avdelningarna så var inte miljön någon speciell. Deras bibliotek var trevligt, bra för barnen att de kan gå dit och låna böcker. På föräldrakooperativet var miljön också väldigt tilltalande för barnen. Med sin biblioteksvägg, berättartron och berättarbåt- och matta. Den kommunala förskolans miljö var ganska lik litteraturförskolans om man bortser från deras sagogrotta och att den kommunala förskolan tyvärr hade sina böcker i lådor på golvet. På den kommunala förskolan fanns det ett rum som de kallade för vita rummet, vilket vi anser är synd att de inte använder mer än vad de gör. Vi deltog ej i någon sagostund på den kommunala förskolan och på föräldrakooperativet och därmed kunde vi ej observera den pedagogiska atmosfären.

4.3 Barnlitteraturens roll i förskolan

I detta stycke besvaras intervjufrågan:

- Vad anser du om barnlitteraturens roll i förskolan?

På litteraturförskolan anser båda pedagogerna att barnlitteraturen har en stor och viktig roll. Den är väldigt viktig, den ska användas varje dag helst flera gånger om dagen.

Pedagog 3 som arbetar på föräldrakooperativet anser att barnlitteraturen är väldigt viktig, just att kunna jobba med litteraturen på olika sätt. Inte bara som högläsning, rollfigurerna blir som personligheter för barnen, kan använda för att knyta an annan kunskap till. Var de, bor och

vad de har för djur på ens gård och hur kändes det då den i boken blev besviken ...knyta an till att bearbeta barnens upplevelser. Barnen ska få känna igen sig och utveckla empatin.

Den är viktig, jag tycker att böcker är bra för dels kan man läsa, inför saker man ska göra sjukbesök, få syskon så man kan förbereda sig via den biten och sen är det väldigt bra för kreativitetens skull, få idéer, intryck och fakta från barnlitteraturen. (Pedagog 4)

Alla förskolorna anser att barnlitteraturen har en viktig roll i förskolan och pedagogerna är medvetna om betydelsen att jobba med barnlitteratur på ett medvetet sätt. De försöker läsa barnlitteratur som finns i barnens värld, de försöker även knyta an till saker som ska hända. Föräldrakooperativet är den förskolan som enligt oss arbetar mest med att barnen ska få kunskaper om olika företeelser genom barnlitteratur. Den kommunala förskolan inser att barnlitteratur har en viktig roll för barnen, men de arbetar inte så medvetet med den. Detta är de väl införstådda med. Vi kunde konstatera att alla pedagoger är medvetna om hur viktig barnlitteraturens roll är. Däremot kunde kanske valet av barnlitteratur ske mer medvetet på den kommunala förskolan och på föräldrakooperativet.

4.4 Tillfällen man kan arbeta med barnlitteratur

I detta stycke besvaras intervjufrågorna:

- När "arbetar" ni med barnlitteraturen?

På litteraturförskolan har båda avdelningarna där de intervjuade pedagogerna arbetar lässtunder varje dag. Där pedagog 1 arbetar delar de in barnen i två grupper, små barn för sig och stora för sig så de kan anpassa litteraturen efter deras ålder. Den ena gruppen läser före maten och den andra efter maten. Då blir det lugnare för alla. På den andra avdelningen arbetar pedagog 2 medvetet med barnlitteratur en gång i veckan med andra kollegor. Med barnen varje dag, det faller in många gånger under dagen.

På Föräldrakooperativet arbetar de med barnlitteratur främst vid vilan, vid samlingen är det lite olika, flanosagor, rim och ramsor. Men även på eftermiddagen för att samla ihop barnen. Ibland om det blir oroligt, så läser de en saga. När barnen kommer med en bok. På somrarna tar vi med oss litteraturen ut, men inte på vintern.

Men vi har även barnlitteratur med oss ut i skogen, dels fackböcker men även barnlitteratur som vi kan sitta och titta i och då handlar det om naturen. Där man har hittat bajs... och kan slå upp det i böcker. (Pedagog 6)

Alla förskolor har lässtund varje dag, det vanligast är att lässtunderna sker efter maten, vid vilan. Förskolorna försöker också läsa vid andra situationer t.ex. i skogen, vid samling eller för att samla ihop barnen. På litteraturförskolan sker berättarstunder några gånger per vecka i sagogrottan. På den ena avdelningen på litteraturförskolan delar de upp barnen i två olika grupper efter ålder. På så vis att man kan välja litteratur som passar just den åldersgruppen, ibland är de allra minsta för små för att förstå vissa saker. Pedagogerna bör växla läs stunderna så att man ibland delar på gruppen efter ålder men ibland väljer litteratur som passar alla åldrar.

4.5 Påverkan av litteratur

I detta stycke besvaras intervjufrågorna:

- Vad läser ni för något?
- Får barnen påverka val av litteratur?

Pedagog 1 som arbetar på litteraturförskolan svarar att de lånar böcker från biblioteket och så har de ett eget bibliotek. De läser vanlig barnlitteratur, alla olika sorter. Ibland får barnen påverka valet av litteratur. När de lånar böcker på biblioteket följer några barn med en pedagog. Boklådorna väljer bibliotekarien ut, det är istället för bokbuss.

På avdelningen där pedagog 2 arbetar läser de klassiska sagor, moderna böcker och faktaböcker. Barnen får vara med och påverka litteraturen som läses på förskolan.

Pedagog 3 berättar att de det är lite olika, jag väljer oftast själv, p.g.a. att vi har tre läsgrupper, så försöker jag välja litteratur som passar barngruppen, väljer oftast bok beroende på ålder och storlek på gruppen. Jag försöker vara lyhörd om det är någon som har önskemål om någon bok, eller om vi har pratat om någon bok på förmiddagen.

Det varierar, vi läser kapitelböcker, vi läser bilderböcker, vi läser pekböcker med de minsta, vi läser rim och ramsor och allt möjligt. (pedagog 4)

Dels är de med och väljer på biblioteket, och sen vissa får dom välja i bokhyllan vilka böcker de vill läsa och dom säger, "äh nu vill jag höra den boken", har man inte läst den boken 10 gånger så är det ju ofta de får höra den. (Pedagog 4)

Den kommunala förskolan läser mest bilderböcker, som barnen själva har valt ut. Från pekböcker till böcker, även böcker som tillhör deras tema, som för tillfället är maskar. Två barn får möjlighet att följa med till biblioteket och då väljer de böcker till hela barngruppen.

Dom bestämmer, inte alltid men mestadels, då det inte fungerar då bestämmer vi. Barnen tar med sig en bok var. (Pedagog 5)

De sex pedagogerna som vi har intervjuat läser varierad litteratur för barnen. På föräldrakooperativet läser de t.ex. pekböcker, bilderböcker, kapitelböcker och rim och ramsor. Intressant var att pedagogerna inte bara läser samma slags böcker hela tiden utan varierar så mycket som möjligt. På föräldrakooperativet verkar de också medvetna om hur barngruppen kan påverkas av gruppstorlek och ålder. Alla tre förskolor låter barnen påverka valet av litteratur ibland. Det är viktigt att barnen själva får vara med och påverka men det behövs även en vuxen som medvetet väljer ut litteratur som passar barngruppen, det för att utveckla barnens kunskaper och emotionella sidor. En pedagog på den kommunala förskolan säger att barnen oftast bestämmer valet av litteratur, men fungerar det inte så bestämmer de. Hon menade att ibland kunde det bli bråkigt om vilken bok som skulle läsas, alla barn är ju inte alltid överens om vad de vill höra. Hon beskriver också att varje barn i läsgruppen får ta med sig en bok var till lässtunden. Alla förskolor besöker biblioteket och där får barnen chans att påverka val av litteratur. Det är bra att de besöker biblioteket men skulle gärna se att förskolan och biblioteket borde samarbeta bättre, genom berättarstunder, bokpåsar m.m.

4.6 Arbetet kring barnlitteratur

I detta stycke besvaras intervjufrågan:

- Hur jobbar ni med barnlitteratur på er förskola?

Pedagog 2 jobbar utifrån en Elsa Beskow saga, Resan till landet för längesedan. De läser sagan i små avsnitt och sedan jobbar de med det som barnen tycker var intressant, det beror på hur barnen har reflekterat boken.

Pedagog 1 berättar att de läser mycket spontant inte bara på lässtund. De läser det de ska varje dag, men om barnen kommer och frågar vill du läsa en bok för mig, så sätter de sig i soffan och läser för barnen. Ibland kan det bli mycket läsning på en dag. De läser även i skogen när de är där, 3 dagar i veckan.

Vi har ju veckans... eller månadens bok och då läser vi den flera gånger. Sen får barnen rita något från den sagan eller berättelsen. Så sätter vi upp det på väggen i vårt byggrum. Då ställer vi vilken bok det är och så barnens teckningar med kommentarer om barnen tycker att det är ok, att vi skriver en liten kommentar om vad de ritat då. (pedagog 1)

Vi har gjort dramatisering, Bockarna Bruse tex. Den har vi både sjungit, dramatiserat och läst den. Och vi har gjort allt möjligt med Bockarna Bruse...(pedagog 4)

Pedagog 5 på den kommunala förskolan berättar att de inte arbetar så medvetet. I deras teman söker de barnlitteratur som passar. Då är medvetenheten stor.

På litteraturförskolan arbetar de mycket medvetet och varierar sitt arbetssätt. De jobbar mycket utifrån olika sagor och tar vara på det som barnen intresserar sig för, därför kan deras arbete med barnlitteraturen se olika ut från gång till gång. En av pedagogerna berättar om att de har månadens bok, den ställer de ut i byggrummet med bilder och en del barn kommentarer också vad de skrivit. Observationen av litteraturförskolans berättarstunder i sagogrottan och såg då ett mycket professionellt sätt att arbeta på. Här skedde en magisk berättarstund som fångade alla barnen. Pedagogen använde sig av olika figurer när hon berättade en saga med ett syfte om att alla är dugar som de är. Föräldrakooperativet dramatiserar sina sagor ibland. De läser sagan först och sedan dramatiserar pedagogerna sagan för barnen och de hjälper de även barnen om de vill dramatisera en saga.

4.7 Bearbetning av barnlitteratur

I detta stycke besvaras intervjufrågan:

- Hur bearbetar ni barnlitteraturen?

Pedagog 2 som jobbar med Elsa Beskow sagan har varit i skogen med barnen och hämtat en stock som ska föreställa en drake, de har också hämtat trollpinnar. De skapar mycket och skriver med 5- åringarna som kan.

På avdelningen där pedagog 1 arbetar pratar och diskuterar pedagogerna mycket med barnen om vad böckerna handlar om och de får även rita.

På föräldrakooperativet ritas de ibland teckningar efter böckerna, flanosagor, de leker efter böckerna, diskuterar böckerna med barnen. Pedagog 4 berättar att deras bokarbete är väldigt levande. Det är ett naturligt arbete, en daglig rutin. Böckerna är med hela tiden.

Pedagog 5 och 6 på den kommunala förskolan berättar i intervjuerna att de inte arbetar med drama, men diskuterar ibland om vad böckerna handlar om.

Vi har haft barn vars pappa dog och då plockade man fram sådan litteratur, även om någon har legat på sjukhus länge. Det är ju aktuella händelser. Böcker som bearbetar händelser...om tex. brandkåren har varit här. (Pedagog 6)

Bearbetning av barnlitteratur sker på alla förskolor men på olika sätt. Den kommunala förskolan bearbetar bara litteraturen genom diskussioner, medan föräldrakooperativet och litteraturförskolan förutom att läsa tillämpar andra metoder T.ex. genom skapande. Litteraturförskolan låter sina äldre barn återberätta vad de ritat på sina teckningar och pedagogerna skriver sedan ner deras tankar. En av pedagogerna på litteraturförskolan berättar också att de hämtat en stock från skogen som ska föreställa draken i Beskows saga. Hon berättar att barnen verkligen lever sig in i det och ser stocken som en drake.

På föräldrakooperativet berättar en pedagog att de bearbetar olika böcker genom att leka. Pedagogerna startar inte lekarna. Utan hon menar att det är vanligt att de ser barnen leka innehållet i det som de läst, och menar att det är ett sätt för barnen att bearbeta sagan.

4.8 Utveckling av barnlitteratur

I detta stycke besvaras intervjufrågan:

- Skulle ni vilja utveckla barnlitteraturen på er förskola, hur i så fall?

På litteraturförskolan svarar pedagogerna helt olika på frågan om de skulle vilja utveckla barnlitteraturen ytterligare.

Ja, jag tror att vi har kommit ganska långt...ha ha, så att jag tror att det är svårt att utveckla det mer, faktiskt. (Pedagog 1)

Ja det vill vi alltid, det gäller att vara medveten om hur man ska göra och vad man kan göra. (Pedagog 2)

Pedagog 3 på föräldrakooperativet berättar att de har ett ganska gediget bibliotek men tycker ändå att man alltid kan titta över vad man har för litteratur. Hon anser att de bör uppdatera deras litteratur. Genusperspektiv är en viktig del, det skall finnas barnlitteratur i ett brett spektra så de inte bara har en viss typ av litteratur.

Pedagog 4 beskriver vidare att de är alltid intresserade av nya böcker så de lånar mycket böcker på biblioteket och köper även in nya böcker. De går cirka en gång i månaden till biblioteket. Sedan prenumererar de på böcker så de får 12 nya böcker till förskolan varje år. De köper även in mycket böcker, så deras bokförråd förnyas hela tiden. De har många böcker på deras egna bibliotek.

Man skulle ha lite bredare kunskap, ha läst själv någon kurs i barnlitteratur, så man har lite mer hum om vad som finns, för man blir lite insnöad. (Pedagog 4)

På den kommunala förskolan är båda pedagogerna överens om att de skulle vilja utveckla sitt arbete kring barnlitteraturen, men båda påpekar att det är svårt.

Det är ju så att den består av så mycket olika bitar som man vill satsa på...så för att kunna göra det så måste man medvetengöra det mer och ta upp det som en diskussion liksom att...men det har vi inte gjort. (pedagog 6)

Fem av sex pedagoger anser att de kan utveckla barnlitteraturen mer på deras förskola. Det är viktigt att man alltid försöker arbeta för att utveckla arbetet kring barnlitteraturen. Så man inte fastnar i samma mönster och inte tar till sig forskning och ny barnlitteratur. På föräldrakooperativet nämner en pedagog genusperspektivet, hon menade att det är viktigt att det finns ett brett sortiment av barnlitteratur. Så inte de flesta böcker handlar om pojkar, vilket är vanligast idag. Att de tänker på sådana delar är en viktig del. Genusperspektivet är en stor bit att ta i och det är viktigt att man som pedagog är medveten om hur det ligger till så man kan förmedla och diskutera rätt saker med barnen.

Om vi ser på hur man kan utveckla miljön så kan alla tre förskolor utveckla sin miljö ytterligare. Ingen av förskolorna nämnde något om detta under intervjun. Det är viktigt hur miljön ser ut och det påverkar barnen mycket. När vi observerade förskolornas miljö så fann vi en med tanke på stämningen på sagostund en trivsamt miljö på två av förskolorna.

4.9 Hur barns lärande påverkas av barnlitteratur

I detta stycke besvaras intervjufrågorna:

- Hur tror ni barnets lärande påverkas av barnlitteraturen?

Båda pedagogerna på litteraturförskolan anser att barnens lärande påverkas väldigt positivt, speciellt i språket.

Jag tror de är väldigt stor del, för när man sitter och läser så har vi ju även valt böcker om djur och natur och sådär och där är ju mycket fakta som man får in även om böckerna är skrivna för barn då. Det är en stor del i barnens lärande, tycker jag. (pedagog 1)

De har även böcker om känslor och hur man tillverkar olika saker.

Pedagogerna på föräldrakooperativet svarar att barnlitteraturen både påverkar på gott och ont beroende på vilken bok det är. Pedagog 4 berättar att de har bajsboken och att den kan barnen väldigt bra. Pedagogen berättar vidare att barnen lär sig både fantasi och verklighet genom böcker. De tar till sig väldigt mycket av det man läser, det hör man när de leker. Böckerna är lärande, även vi vuxna kollar i böcker. T.ex. om det är någon fågel eller insekt som vi inte vet vad det är. Hon anser att de på förskolan använder böckerna aktivt.

Vi hade tema kroppen förra året och hade böcker vi titta i å allting, bara de får den där öga..eh få se och höra allting så hjälper boken till att blanda in så de kan väldigt bra vars delarna sitter och såna saker. (pedagog 4)

På många olika sätt genom litteraturen, att man får insyn i hur andra lever, eller tänker, man får insyn i andra familjekonstellationer, tex. Alfons som lever med sin pappa, utan mamma, eller att man får som någon sagt, bästa sättet å leva flera liv parallellt få insyn i många olika livssituationer eller olika världar är just genom litteraturen. (Pedagog 3)

Pedagogerna på den kommunala förskolan är eniga om att barn lär sig mycket av litteratur. Speciellt vid lugna lässtunder, där de hinner ta till sig alla barns frågor. Pedagog 5 säger att hon tror att barn lär sig mycket när hon kan föra en diskussion kring boken med barnen. Pedagog 6 betonar lärandet när barnen läser/låtsasläser själva.

De sex intervjuade pedagogerna är eniga om att barn lär sig mycket genom barnlitteraturen. På föräldrakooperativet svarade en pedagog, på både gott och ont. Med ont menar hon den litteratur som kan skrämna barn om man inte pratar om den och bearbetar den. T.ex. Om spöken, döden eller andra saker som barn kan finna otäcka. Hon skrattar dock när hon säger det och menar att barns lärande påverkas positivt såvida man som pedagog är medveten om att det alltid är viktigt att prata med barnen om vad man läst. Hon berättar också att barnen lär sig skilja på verklighet och fantasi. Hon menar då att man måste prata med barnen om att det som händer i sagans värld inte händer på riktigt. För att göra det synligare för barnen så reser de till sagans land när de har läs stund och när de är klara så reser de tillbaka till verkligheten.

På den kommunala förskolan menar en av pedagogerna att hon tror barn lär sig mest vid lugna läs stunder. Hon berättade att många barn just nu var inne i en fas då de hela tiden avbröt i sagan och försökte identifiera sig med någon. Ex. Jag är kungen, och Jakob är draken...osv. De barn som inte är inne i det tänkandet kan lätt bli störda under sagans gång när de andra barnen avbryter hela tiden.

4.10 Stämning vid sagostund

I detta stycke besvaras intervjufrågorna:

- Hur gör ni på er avdelning för att skapa rätt stämning vid sagostund?

Pedagogerna på litteraturförskolan svarar spartanskt på frågan, men båda säger att det ska vara en lugn miljö, barnen ska sitta skönt.

Det faller sig naturligt, de sätter sig i soffan eller så går vi in i vårt mysrum.(Pedagog 1)

På föräldrakooperativet har de olika verktyg som de använder sig av, t.ex. en sagomatta, den använder de mest vid fritt berättande sagor. Pedagog 3 berättar att när barnen sitter på mattan så vet de att de går in i sagans land. Ibland sitter de även i en stor, rund soffa som hon kallar för båten, draperierna som finns runt omkring är himmel och hav, de tar på sig flytvästarna och ger sig ut på sagoresa i båten. Hon berättar vidare:

Det tror jag inte de andra gör, det är nog lite olika knep, men jag tror att det är bra det här att ehh...att göra att ha något slags ledmotiv eller att man går in i en rockring eller något som visar på vad som är fantasi och verklighet. För att göra det tydligare för barnen. Man får ju inte glömma att gå ur den här ringen heller...(Pedagog 3)

Pedagog 4 berättar att hon tänker på att placera rätt barn bredvid varandra så att hon får en lugn och harmonisk grupp. Hon försöker även använda rösten mycket när hon läser. Hon tycker det är en fördel att kunna boken så man kan titta på barnen under tiden man berättar, få inlevelse. Pedagog 4 läser kapitelböcker för de större barnen. För att det ska bli så mycket inlevelse som möjligt så försöker hon att ingen annan av de övriga pedagogerna läser ur just den boken. När hon läser varierar hon så att barnen ibland får se bilderna och ibland inte. Detta för att barnen ska skapa egna bilder och få utveckla sin fantasi.

Alla läser olika, så det blir bara knasigt, ”så läser inte den, så låter inte den”... så jag försöker hålla på min bok. (pedagog 4)

På den kommunala förskolan delar pedagogerna in barnen i små grupper, åldersvis vid sagostund och olika rum. Detta tror de påverkar stämningen. De tycker att det är viktigt att som personal ta hänsyn och visa respekt för barnen vid lässtund genom att inte störa eller avbryta. Att man accepterar att barnen inte alltid behöver sitta på ett speciellt sätt, utan kan ligga ner och lyssna.

På alla förskolor försöker de att göra sagostunden till någonting mysigt och extra. På föräldrakooperativet pratar pedagogerna om att det är viktigt att man som berättare kan boken som man läser på ett bra sätt, så man kan fånga barnen att lyssna och komma in i sagans värld. På den kommunala förskolan tänker de mer på att de som pedagoger ska visa hänsyn till varandra och barnen, inte störa under sagostunden och att de värdesätter sagostunden som en viktig del. På litteratur förskolan hade vi nog förväntat oss att miljön skulle vara gjord stämmningsfullare än vad den var gjord eftersom det är en profilerad litteraturförskola. Det som var väldigt bra på litteraturförskolan var deras sagogrotta, men sedan hade de inget annat som visade på en speciell miljö.

4.11 Lpfö 98

I detta stycke besvaras intervjufrågan:

- Hur har ni tolkat riktlinjerna i Lpfö 98 angående arbetet kring barnlitteratur?

På denna intervjufråga har samtliga pedagoger svårt att svara på frågeställningen. Ingen är säker på vad Lpfö 98 står för. 4 av 6 pedagoger vill att vi ska uppdatera dem vad som står i Lpfö 98 innan de besvarar frågan. De andra 2 pedagogerna svarar att de är osäkra på vad som står men fortsätter att berätta vad de anser är viktigt i förskolan.

Båda pedagogerna på litteraturförskolan är osäkra på vad som står i Lpfö 98.

Det kan jag inte utantill ...(pedagog 2)

Men pedagog 2 fortsätter sedan med att berätta att de arbetar med språklekar, veckans ramsa, rim och verser.

På föräldrakooperativet svarar pedagog 3 efter en viss tvekan att hon tycker att det är viktigt att bevara kulturarvet och möta barnen där de befinner sig. Pedagog 4 besvarar inte frågan, utan vill istället att vi uppdaterar henne.

Båda pedagogerna på den kommunala förskolan säger att de inte har tolkat barnlitteraturen i Lpfö 98. Men pedagog 5 säger att de har tolkat den i svenska och språket och där sägs att det ska vara kontinuerlig litteratur och läsning och dialog med barnen.

T.ex. då jag pratar om känslor, då har jag en bok som där man beskriver känslor och utanförskap där har jag mycket såna böcker som uttrycker sorg, när man är arg eller man är...såna böcker har i en del som vi har jobbat med. Vi har ju fler böcker, tex adoption så nu har vi ju inte adopterade barn, men skulle vi ha det så har vi böcker som man kan jobba med. (pedagog 5)

Denna frågeställnings svar av pedagogerna blev vi överraskade över. Vi hade förväntat oss att pedagogerna hade lite mer kunskap om Lpfö 98 och vi tycker att det är skrämmande att de inte kunde säga något från läroplanen. Alla pedagoger har svårt att svara på denna fråga och de flesta säger ingenting utan frågar oss vad det står i Lpfö 98. I grund och botten så kan man tolka Lpfö 98 på många sätt och man kan koppla den till barnlitteraturen på många sätt. På den kommunala förskolan svarar båda pedagogerna att de inte tolkat den, men trots det börjar båda prata om relevanta saker som rör Lpfö 98 och barnlitteraturen. Det är Lpfö 98 som ska finnas i varje pedagogs tänkande och handlande hela tiden.

5. Diskussion

På förskolan är det vanligt att man läser för barnen. Granberg (1996:37) skriver att alla tycker att sagor ska finnas som en självklart inslag i förskolan, både som fria berättelser och högläsning, men menar att få funderar över varför. Alla pedagoger som vi intervjuat har en klar bild över barnlitteraturens roll i förskolan och anser att den är viktig. Vi tycker det är viktigt att man som pedagog läser och arbetar med barnlitteraturen på ett medvetet och varierat sätt, och ifrågasätter sig själv. T.ex. Vad vill jag att barnen ska lära sig av den här boken? Hur kan jag förmedla budskapet på bästa sätt? Att man har ett syfte med det man gör, på så vis utvecklas barnen, bl.a. språkmässigt. Den språkliga utvecklingen hänger ihop med och sker i samspel med hela barnets utveckling. Men ingen utveckling sker utan stimulans. När vi vuxna talar med barn, lyssnar på dem och berättar för dem, stimulerar vi deras ordförråd och uttrycksförmåga, deras meningsbyggnad och grammatik. (Granberg 1996:32)

När vi frågar pedagogerna när de arbetar med barnlitteratur så svarar pedagogerna på samtliga förskolor att de läser vid lunch, antingen före eller efter. Sagostunden bör vara en regelbundet återkommande, helst en daglig verksamhet. Då blir sagostunden en aktivitet bland de andra. Kontinuitet och trygghet för barnen skapas genom att samla barnen vid samma tid på samma plats varje dag. (Granberg 1996:50) Detta håller vi inte med om. Vi tror att man skapar tryggheten i barngruppen på andra sätt. Pedagogerna bör kunna välja tid och plats efter barnens intresse istället. Att t.ex. Ha sagostund när man går till skogen eller bryta på eftermiddagen om det är stökigt eller oroligt och läsa en bok. Pedagogerna på den kommunala förskolan och föräldrakooperativet tar med sig barnlitteraturen ut i skogen, och samtliga tre förskolor säger att de läser vid flera tillfällen på dagen. Att förskolorna läser varje dag och vid olika tillfällen är något som vi finner utvecklande för barnen. Det är bra att de läser vid andra tillfällen än vid vilan, när barnen har vila är de ofta trötta och tar kanske inte till sig sagan på samma sätt. Vi tycker det är bra att den kommunala förskolan tar med sig faktaböcker ut i skogen. I läroplanen för förskolan kan man läsa att ” barnen skall kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen. Verksamheten skall ge utrymme för barnens egna planer, fantasi och kreativitet i lek och lärande såväl inomhus som utomhus”. (Läraryrket 2002: 28-29) Det är bra om man kan svara på barns frågor direkt genom att slå upp i böcker om de undrar över något djur eller någon växt. Genom att slå upp saker i fakta böcker så ser barnen att vi vuxna också letar efter fakta i litteraturen.

Vi menar att förskolorna vi besökt läser varierad litteratur för barnen. Genom att läsa så varierad litteratur som möjligt lär sig barnen en massa olika saker. Sagostunden ger både underhållning och kunskaper och det finns stora möjligheter att påverka barns intellektuella och känslomässiga utveckling. Barn som får höra sagor och berättelser från tidig ålder har lättare att känna empati, medkänsla och inlevelse. Deras fantasi och föreställningsförmåga utvecklas samtidigt som den språkliga kapaciteten växer och de får lättare att förstå abstraktioner. (Granberg 1998:117) Förskollärarna är ofta medvetna om den betydelse som

valet av litteratur och arbetet med den har för barnens utveckling, men de har svårt att omsätta denna medvetenhet i praktiken. De väljer ofta den minst krävande berättelsen eller boken så att alla barn kan följa med. På många förskolor förvaras böckerna så att barnen inte kan komma åt dem och förstöra dem. Detta kunde vi se på föräldrakooperativet, pedagogen förklarade att en del böcker t.ex. faktaböcker är dyra inköp så därför finns de inte på barnens nivå, men barnen får självklart läsa i dem när de vill. Är spridningen i åldersgrupperna för stor kan det bli svårt både att välja lämplig litteratur och uppföljande aktiviteter. Äldre barn tycker om att lyssna på länge berättelser. De kan fördjupa sig, förstå budskap och tolka innehåll på ett sätt som de yngre inte klarar av. Erfarenheter visar också att ju yngre barnen är, desto viktigare är det att man ofta avbryter läsningen eller berättandet och låter dem delta själva genom att på olika sätt illustrera sagan/berättelsen. (Blomberg 1988:14) Vi fann att alla tre förskolor delade in barnen i olika åldersgrupper, vilket betydde att pedagogerna var medvetna om spridningen i lämplig litteratur och förståelse. Vi anser att barnen kan lära sig saker av varandra på de gemensamma sagostunderna, de små kanske inte är så inrutade i hur saker och ting ska vara och de äldre barnen kan tillgodose de yngre av sina tankar. På den kommunala förskolan fick varje barn välja en bok som de tog med sig på sagostunden. I Lpfö 98 står det att "Varje barn skall ges möjlighet att blida sig egna uppfattningar och göra val utifrån de egna förutsättningarna. Delaktighet och tilltro till den egna förmågan skall på så vis grundläggas och växa". (Läraryrket 2002:26) Vi anser att det blir för mycket, det räcker med en bok i taget om man ska kunna diskutera och fokusera på den och titta på bilder osv. Då anser vi att det är lämpligare om man låter barnen turas om att välja bok till olika dagar. Man kan också ha veckans "bokbarn" som får chansen att vid något eller några tillfällen bestämma valet av barnlitteratur. Vi anser att pedagogerna måste ange riktningen för och utmana barnen i deras bokval, vi hänvisar till Vygotskijs ZPD vilket betyder "möjlighetszon". Det är den skillnad som finns mellan barnets faktiska nivå och barnets tänkbara utvecklingsnivå. Utvecklingen mot den potentiella nivån kan nås med hjälp av diskussioner mellan barn och pedagog och/ eller kamrater. Lärandet sker när ett barn konstruerar ny kunskap med hjälp av en mer erfaren person, därmed får pedagogens roll en större betydelse. (<http://www.diu.se/nr2-99/nr2-99.asp?artikel=s14>)

När vi observerade miljön på föräldrakooperativet såg vi att de hade indelat sin "biblioteksvägg" med olika rubriker som djur och natur, sago- kapitelböcker och fakta böcker. Alla tre förskolorna låter barnen till viss mån bestämma val av vad de ska läsa. Vi har inte hittat någon litteratur som menar att det är viktigt att barnen får vara med och bestämma, men anser att det är en viktig del. Vi menar att man som pedagog ska vara lyhörd för barnens önskan men vi anser även att man som pedagog också ibland måste bestämma, annars är det lätt hänt att det är samma barn som alltid bestämmer. Ibland är det en serie av böcker som barn favoriserar, som Alfons och Pettson. Vissa berättelser vill barn höra gång på gång och då antar man att det verkligen har förstått dem.(Pramling m.fl.1993:33) Detta är en sak som en av pedagogerna på föräldrakooperativet påpekar på intervjun, hon menade att ibland blir det för mycket av en och samma bok. Även om en del barn tycker om den och vill höra den gång på gång så finns det kanske barn som föredrar annan litteratur.

Granberg påpekar, att på en småbarnsavdelning är det viktigt att böckerna finns i barnhöjd, så att barnen själva kan välja bok. Böckerna bör presenteras på ett så "aptitretande" sätt att de lockar barnens intresse till sig. Barn väljer böcker efter pärmens utseende, därför bör böckerna stå med framsidan synlig. (Granberg 1996:22) På föräldrakooperativet och litteraturförskolan presenterades böckerna på ett "aptitretande" sätt, den kommunala förskolan hade sina böcker i lådor vilket gjorde att barnen inte kunde välja böcker efter pärmens utseende på samma sätt som de andra förskolorna.

Hur pedagogerna jobbar med barnlitteraturen är en viktig fråga för vår studie. Förskolorna som vi besökt jobbar ganska olika med barnlitteraturen men vi anser inte att profilen på förskolan är avgörande för hur arbetet ser ut. Vi anser snarare att det ligger i pedagogernas intresse. På den ena avdelningen på litteraturförskolan så jobbade de inte lika medvetet som på de andra avdelningarna på huset. Pedagogerna som vi intervjuade på den avdelningen berättade att deras avdelning skulle bli en "ur och skur" avdelning och därför låg deras barnlitteratur jobb lite vilande. På den andra avdelningen jobbade de lite mer varierat, de jobbade utifrån olika sagor och tog då tillvara på barnens intressen. De använde sig av skapande arbetssätt och tog rekvisita till hjälp för att göra barnlitteraturen mer levande. Vill man fokusera ett budskap i en viss saga, kanske man kan hjälpa barnen att förstå detta genom att ställa frågor, skapa drama- eller leksituationer, låta barn gestalta i bild. (Pramling m.fl. 1993:13) Barnen på litteraturförskolan får också möjligheten att besöka sagogrottan några gånger per vecka. Pedagogerna som jobbade med detta, arbetade väldigt medvetet och professionellt. Innan man läser anser vi att man bör fundera igenom om barnen får ställa frågor under tiden eller om man gör en paus mitt i för frågor, eller helt enkelt att man läser sagan klart och sedan får barnen kommentera och fråga, korta av eller lägga till saker i berättelsen. Det är bra med rekvisita, barnen kan få hjälpa till att dramatisera eller lägga fram saker på ett sagotäcke. Syftet med undervisningen i pedagogiskt drama är att man som pedagog ska utveckla sin leklust. Alla som arbetar med barn bör vara medvetna om hur viktig och betydelsefull leken är i barns liv och utveckling. (Hägglund 2001:10) Barnen brukar också uppskatta när man bjuder på sig själv och spejar till det.

Föräldrakooperativet jobbade varierat. Pedagogerna dramatiserade ibland sagor för barnen, de använde sig av olika verktyg för att komma till sagans land och försökte verkligen skapa rätt stämning för att få med barnen i sagans värld. När vi observerade deras miljö så fann vi den trivsamt och spännande för barnen. Detta är ett lustfyllt sätt att jobba på tycker vi. Om barnen ser att vi vuxna har kul och lever oss in i det vi gör anser vi att man påverkar barnen mer än om man bara läser en bok. Den kommunala förskolan är den som jobbar minst med barnlitteraturen. De är också medvetna om detta, men menar att det är mycket man vill fokusera på och det är svårt att jobba medvetet med allt på en och samma gång. Just nu fokuserar de mycket på motorik och rytmik.

Pedagogen måste också ha kunskap om hur man skapar förutsättningar för att alla barn ska lära av varandra om sagan, kanske med hjälp av bilder, teckningar, drama. Det pedagogerna måste göra är att få barn på olika sätt uttrycka sina tankar och funderingar om sagan. Att utnyttja deras olika sätt både att tänka om sagor och innebörder genom att göra variationen synlig för barnen, på många olika sätt, är ett viktigt pedagogiskt grepp. (Pramling m.fl. 1993:13) Den största bearbetningen på samtliga tre förskolor sker genom samtal med barnen kring vad det läst. På litteraturförskolan och föräldrakooperativet bearbetar de även det som det läst genom skapande, lek och dramatisering. Vi anser att det är bra om man använder så många olika metoder som möjligt då man bearbetar litteraturen, variationen gör att man fånga alla barnen. En del barn tycker om att skapa med andra tycker om att leka eller dramatisera. Granberg skriver att genom att bearbeta litteraturen, sagan, på flera olika sätt, förstärks sagostundens pedagogiska effekter. (Granberg, 1996:39) Vi tror det är vanligt att pedagoger tar för givet att barn förstår innehållet i det man läser bara för att de sitter med och lyssnar aktivt. Därför är det så viktigt att man bearbetar det man läst. Detta är även en viktig del för fortsatta studier. Lindö skriver att i PISAS resultat visade det sig att elever behöver mer träning i att utveckla sitt eget tänkande. (Lindö, 2005:15) I all synnerhet skall litteraturen stimulera språkutvecklingen och då särskilt med avseende på läs- och skrivutvecklingen.

(Pramling m.fl.1993:30) Man märker tydligt hur barnen drar nytta av läsningen för sin språkutveckling. Det är viktigt att böckerna är skrivna så att tempus används på rätt sätt. Fel användning av tempus är vanligt i översatta böcker. Bra böcker är viktiga för språkutvecklingen. ([http:// www.skolporten.com/article/originaltemplate.asp?aId=65](http://www.skolporten.com/article/originaltemplate.asp?aId=65)). Vi anser att det är viktigt att man så tidigt som möjligt varierar lässtunderna och tänker på språket man talar, så man talar korrekt i rätt tempus. Vi har tittat i många barnböcker och funnit att många böcker är skrivna i imperfekt T.ex. Maja åt en smörgås istället för Maja äter en smörgås. Vi anser att det är bra om man ibland läser fritt och ändrar tempus i böckerna.

Litteraturen, i form av sagor och andra berättelser, ger nya erfarenheter och stimulans för fantasin. Det symboliska innehållet kan hjälpa barnen att bearbeta och förstå känslor, upplevelser och intryck.(Pramling mfl.1993:29) En pedagog på den kommunala förskolan berättade om hur barnen försökte hitta roller ur böckerna vid lässtund, vilket pedagogen upplevde som jobbigt. Vi anser att det är en svår balansgång. För de barn som tänker så är det viktigt att inte sätta stopp för deras tankar. Vi tycker att man som pedagog måste styra upp lässtunderna, i detta fall tycker vi att man som pedagog borde variera arbetssättet och ibland försöka locka alla barn till att finna en roll i boken och ibland får man som pedagog att barnen bara ska lyssna på sagan. På detta vis tillfredställer man förhoppningsvis alla barn.

Att bearbeta sagor gör barn spontant i lekens form. Men självklart kan vuxna skapa förutsättningar för detta genom att tillhandahålla material. Man kan hjälpa barn att återskapa sagan genom att låta dem klä ut sig och spela upp den, måla den och forma sagofigurer och miljöer i lera och andra material. Som vuxen får man inte vara rädd för att blanda sig i barns skapande, utan fråga barn vad de ritar, vad de skulle vilja rita och hjälpa dem med att lösa sina problem med att gestalta det de vill i bild. Genom att prata med enskilda barn om sagan medan de målar kan man hjälpa dem att utveckla sitt bildskapande. (Pramling mfl. 1993:108-109) På litteratur förskolan har de månadens bok som barnen får rita något till, teckningarna sätts sedan upp i byggrummet. Vi tycker att det är en rolig grej att göra, men menar att det hade varit trevligare att placera teckningarna och boken någon annanstans där barnen kan se det oftare och på barnens nivå. I kapprummet tycker vi är en bra ide, då kan föräldrarna ta del av det på ett lättare sätt. Vi anser att det är viktigt att man låter föräldrarna ta del av barnens arbete och barnen är ofta stolta över det de har gjort.

De flesta av pedagogerna vi intervjuade var intresserade av att utveckla sitt fortsatta arbete med barnlitteraturen. Detta fann vi positivt. Det var väl det svaret vi egentligen både förväntade oss och ville ha. Som pedagog blir man aldrig färdigutbildad utan måste hela tiden hitta nya metoder och ta till sig av nyheter och ny forskning. ”Till skillnad från skolan av i går så måste skolan av i morgon erbjuda variation och kännetecknas av differentiering.” (Carlgren & Marton , 2002:229) Vi anser att det är en mycket viktig del i läraryrket att utveckla sig själv. Som pedagoger kommer vi att finnas där för barnen och för att de ska utvecklas på bästa sätt.

Precis som i teorin så är de sex intervjuade pedagogerna eniga om att barns lärande påverkas av barnlitteraturen. Barn kan genom böckernas värld få kunskaper i olika teman, utveckla språk och fantasi, de lär sig förstå andra människor och känna empati, en annan viktig del är att genom barnlitteraturen kan man skapa läslust och läsförståelse. En sagostund med varm stämning i positiv och trygg anda har stora möjligheter att påverka barnens språk, både rent grammatiskt och genom att öka ordförrådet och vidga ordförståelsen.(Granberg 1996:43) Barns eget lärande får inte glömmas bort. På avdelningen måste det finnas litteratur tillgänglig för barnen, litteratur som de på egen hand spontant kan titta i, inspireras och njuta av. De

flesta böcker som finns framme bör ha anknytning till den aktuella sagan som berättas under sagostunden. (Granberg 1996:39) På alla tre förskolor fanns barnlitteraturen tillgänglig så att barnen kunde sätta sig och bläddra/ läsa själva.

Ingen av pedagogerna kände till vad som egentligen står i Lpfö 98. Vi menar inte att man skall kunna utantill vad som står, men vi anser att man bör kunna koppla barnlitteraturen på många sätt till Lpfö 98. Det handlar om en tolkningsfråga. Att de på litteraturförskolan inte var insatta i Lpfö 98 anser vi är underligt eftersom de har arbetat mycket med barnlitteratur och är en litteraturprofilförskola. Vi trodde nog att de skulle svara på ett annat sätt, så svaren på denna fråga var inte alls som vi förväntade oss. ”I förskolans uppdrag ingår att såväl utveckla barns förmågor och barns eget kulturskapande som att överföra ett kulturarv - värden, traditioner och historia, språk och kunskaper - från en generation till nästa.” (Läraryrket 2002:27) En av pedagogerna på föräldrakooperativet nämnde kortfattat att hon tycker att det är viktigt att bevara kulturarvet.

Alla förskolor hävdar att de gör stämningen mysig då de har sagostund. Vad de menar med mysigt har olika betydelse för olika förskolor. Den kommunala förskolan poängterar att det ska vara lugnt och avslappnat och att de respekterar sagostunden, det är viktigt att inte störa i den. Det anser vi är mycket bra. Blir man avbruten mitt i så förstörs den magiska stämningen som man försöker uppnå. Men en av förutsättningarna för att sagostunden ska ha möjlighet att påverka barnen positivt är att den omges med respekt av alla. Sagostunden får inte utsättas för avbrott eller störningar. Inget telefonsamtal är så viktigt att det inte kan vänta för att återkomma senare. Alla vuxna som är med på sagostunden måste visa respekt gentemot sagan, barnen och berättaren. (Granberg 1996:45) Välj en lugn och avskild plats där barnen inte störs av andra hörsel- och synintryck. De måste ges möjlighet att kunna koncentrera sig på lyssnandet utan störande och avledande inslag. Tidpunkten på dagen måste väljas med tanke på att barnen ska vara pigga och får inte påverkas av trötthet eller hunger. (Granberg 1996:50) På litteraturförskolan var en lugn miljö och att barnen skulle sitta skönt viktigt. Pedagogerna menar att det faller sig naturligt var de ska vara vid sagostund. Kåreland beskriver att barn tycker att en bra barnbok ska vara rolig och spännande. Det lilla barnet kanske inte alltid kan skilja på fantasi och verklighet och för dem kan även vardagens värld visa sig som ett stort och spännande äventyr. (Kåreland 2001:88) På föräldrakooperativet skapar de stämning med olika verktyg t.ex. sagomatta, fritt berättande, sagobåten och placering av barnen. Pedagogerna varierar sin röst för att skapa rätt stämning vid sagostund. De påpekar också att det är viktigt att gå in och sedan ur sagans värld, så barnen kan skilja på verklighet och fantasi.

Vi har i vår empiriska del av studien fått svar på våra frågeställningar som vi ställde i början av studien. På vår första fråga om olika förskolors profil påverkar pedagogernas arbete kring barnlitteratur anser vi som vi har skrivit tidigare att det beror på pedagogernas personliga intresse snarare än förskolans profil. Vi anser inte att ekonomin spelar någon roll i arbetet kring barnlitteraturen. Det är självklart en god förutsättning, men man kan arbeta medvetet och varierat med enkla medel. Även om man har ett varierat bibliotek och kunskap bakom sig så ligger det ändå i pedagogens intresse hur de arbetar. På vår andra fråga om hur pedagogerna tar till vara på lärandet i barnlitteraturen så fann vi att två av förskolorna som deltog i vår studie tog till vara på lärandet på ett bra sätt. Exempel på hur de tar till vara på lärandet är genom barnlitteratur var genom drama, skapande, uppföljande diskussion, dockteater och trevlig stämning. Sedan anser vi naturligtvis att man alltid kan fortsätta att utveckla barnlitteraturen mer på förskolorna, det handlar om ett livslångt lärande. I läroplanen för förskolan kan man läsa om förskolans uppdrag, det står att ”förskolan skall lägga grunden

för ett livslångt lärande. Verksamheten skall vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar.”(Läraryrket 2002:26)

Alla förskolor besöker bibliotek, men vi anser att det borde ske vid fler tillfällen. Om barnen får besöka biblioteket ofta tror vi det skapar ett intresse för dem, om de dessutom möter personal som lustfyllt visar dem böcker och har berättarstunder tror vi det påverkar barnen i en positiv riktning. Det finns då stora möjligheter att barnen får det lättare med läsningen när de börjar skolan. Vi är övertygade om att förskolan är vår viktigaste plats för att se till att alla barn får med sig läslust ut i livet. Vi anser att en förutsättning om förskolan skall följa läroplanen när det gäller språkstimulans och barns tillgång till böcker, är ett väl fungerande och strukturerat mellan bibliotek och förskolan. Förskolan behöver både äga och låna böcker. I vår studie har vi kommit fram till genom barnlitteraturen får barn tillgång till en mångfald av upplevelser som kan komma att synas i barnets skapande, rollekar, musik, dans, drama och bild. Vi vet också att om man jobbar tidigt med barn med språkstimulans så är det avgörande för barnets fortsatta läs- och skrivförmåga. Språkutvecklingen fortsätter hela livet. Vi utvidgar ordförrådet med nya synonymer, ökar ordförståelsen och förfinar grammatiken i ständigt samspel med andra. (Granberg, 1996:36)

Vi vill avsluta med dessa viktiga ord som vi kommer att ta med oss ut i arbetslivet:

Det jag hör- det glömmar jag
Det jag ser- det kommer jag ihåg
Det jag gör - det förstår jag.
(Granberg 1996:40)

5.1 Slutsats

I studien har vi kunnat se att pedagogerna uppfattar barnlitteratur relativt likartat. Pedagogernas erfarenheter på barnlitteratur är därmed en faktor som avgör hur de arbetar på förskolan. Vidare har vi i studien kommit fram till att det är betydelsefullt att skapa en sagostund där alla barn får möjlighet att utveckla sin språkförmåga, fantasi och kreativitet. En viktig del som pedagog är att variera barnlitteraturen, arbetssättet och bearbetningen. Att skapa en stämningsfull miljö vid sagostund avser vi också är en del i arbetet kring barnlitteratur.

5.2 Förslag till fortsatt forskning

Alla pedagoger svarade vid intervjuerna att barnlitteraturens roll i förskolan är viktig. Dels genom att barnen får kunskap, utvecklar empatin, kreativiteten, få idéer och intryck och bearbeta upplevelser.

Något som uppmärksammats på senare tid är att boken är hotad av andra medier. Debatten om barns bristande läsförmåga oroas i medierna. Undersökningar visar att andelen läsande barn sjunker och tv- tittandet har ökat avsevärt. Tiden som föräldrar ägnar åt sig åt högläsning för barnen har också minskat. ”*Det gäller att skapa en positiv inställning till böcker och läsning och ge barn tid och möjlighet att i lugn och ro umgås med böcker*”(Kåreland 2001:18-19).

Vi finner det intressant att forska vidare om hur barns läsförmåga och läslust skulle påverkas om föräldrarna dagligen läste tillsammans/med barnen och diskuterade innehållet, och därmed medvetet minska tv- tittandet.

Referenslista

Apslund Carlsson, Maj & Klerfelt, Anna (1994) *"Allrakäraste system" i förskolan*. Göteborgs Universitet

Asplund Carlsson, Maj & Pramling, Ingrid (1995) *Det var en gång... Om barnlitteratur i ett utvecklingspedagogiskt temaarbete*. Göteborgs Universitet, Institutionen för metodik i lärarutbildningen

Barnes, Rob.(1994) *Lära barn skapa*. Lund: Studentlitteratur

Blomberg, Malin(1988) *Världens bästa lekmaterial*. Liber AB

Carlgren, Ingrid & Marton, Ference. (2002) *Lärare av i morgon*. Lärarförbundet

Chambers, Aidan (1995) *Böcker omkring oss, om läsmiljö*. Norstedt

Doverberg, Elisabeth & Pramling, Ingrid (1995) *Mångfaldens Pedagogiska möjligheter*, Liber AB

Elf, Anna Carin (2005) Alfons, Ellen, Kotten och alla de andra...Profilförskolor med barnlitteraturen i centrum, http://regionbibliotek.vgregion.se/kotten/rapport_alfons.pdf

Fox, Mem (2001) *LÄSA HÖGT, en bok om högläsningens förtrollande verkan*. Kabusa böcker

Granberg, Ann, *Småbarns metodik*, 1999, Liber AB

Granberg, Ann. (1996). *Småbarns sagostund*. Liber Utbildning AB

Granberg, Ann. (1998). *Förskoleboken*. Bonnier Utbildning AB

Henriksson, Lisa. (2006) *Nya Bokpuffar*. En bok för alla

<http://www.diu.se/nr2-99/nr2-99.asp?artikel=s14>

<http://regionbibliotek.vgregion.se/kotten/index.html>

<http://www.skolporten.com/article/originaltemplate.asp?aId=65>

Hägglund, Kent (2001) *Dramabok*. Liber AB

Johansson, Eva, *Möten för lärande Pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan*(2003) Skolverket

Kvale, Steinar. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Kåreland, Lena. (2001) *Möte med barnboken*. Natur och Kultur

Lindö, Rigmor (2005) *Den meningsfulla språkväven*, Lund: Studentlitteratur

Läraryrket (2002) *Lärarens handbok*

Myndigheten för skolutveckling,(2004) *LekaSpråkaLära – lärande lek om språk i förskola och bibliotek*. Stockholm: Liber.

Nettervik, Ingrid. (2002) *I barnbokensvärld*. Gleerups Utbildning AB

Nikolajava, Maria (2004) *Barnbokens byggklossar*. Lund: Studentlitteratur

Niss, Gunilla & Söderström, Anna-Karin, (1996), *Små barn i förskolan*, Studentlitteratur

Pramling, Ingrid, Asplund Carlsson, Maj, Klerfelt, Anna. (1993) *Lära av sagan*. Lund:Studentlitteratur

Pramling Samuelsson, Ingrid & Sheridan, Sonja. *Lärandets grogrund*, (1999) Studentlitteratur

Rhedin, Ulla (2004) *Bilderbokens hemligheter*. Alfabeta Bokförlag AB

Stukát, Staffan. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur

Trost, Jan. (1997). *Kvalitativa intervjuer*. Lund:Studentlitteratur

Vygotskij, Lev.(1995) *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB

Williams Graneld, Pia. (1989) *Sagostund på dagis- om användningen av barnlitteratur i förskolan*. Göteborg

Intervjufrågor:

Bilaga 1

- 1) Hur länge har du arbetat som pedagog?
- 2) Vilka åldersgrupper arbetar du med just nu ?
- 3) Vad anser du om barnlitteraturens roll i förskolan?
- 4) När ”arbetar” ni med barnlitteraturen? (Vid samling, vilan, utomhus, innan eller efter maten?)
- 5) Vad läser ni för något?
- 6) Får barnen påverka val av litteratur?
- 7) Hur jobbar ni med barnlitteratur på er förskola?
- 8) Hur bearbetar ni barnlitteraturen? (Exempelvis, Skapande, samtalande eller i leken)
- 9) Skulle ni vilja utveckla barnlitteraturen på er förskola, hur i så fall?
- 10) Hur har ni tolkat riktlinjerna i Lpfö 98 angående arbetet kring barnlitteratur?
- 11) Hur tror ni barnets lärande påverkas av barnlitteraturen?
- 12) Hur gör ni på er avdelning för att skapa rätt stämning vid sagostund?
- 13) Övriga frågor från den intervjuade

Härmed samtycker ni att delta i undersökningen om barnlitteratur i förskolan. Detta är ett examensarbete som utförs av Nina Johansson och Mia Lundström.

Syftet med den här studien är att få kunskap om hur man som pedagog kan använda barnlitteraturen på ett varierat och lustfyllt sätt och om förskolans profil påverkar arbetet kring barnlitteraturen. Göteborgs universitet kommer att publicera arbetet på sin hemsida, även handledare, examinator och opponenter kommer att ta del av arbetet. Intervjupersonerna är anonyma och om de önskar att ta del av analys och resultat, så mailas detta innan publicering. De intervjuade har rätt att avbryta sitt deltagande när som helst under arbetes gång.

Göteborg, april 2006

Intervjuare:

Nina Johansson

Mia Lundström

Intervjupersoner: